

URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU

Gospodarstwa domowe i rodziny w województwie dolnośląskim. Charakterystyka demograficzna

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011

WROCŁAW 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY URZĘDU STATYSTYCZNEGO WE WROCŁAWIU:

PRZEWODNICZĄCY	Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka
REDAKTOR GŁÓWNY	Danuta Komarowska
CZŁONKOWIE	Beata Bał-Domańska, Sławomir Banaszak, Irena Makiej-Borowiecka, Stanisław Kamiński, Wacław Mazur, Gabriela Okoń, Anna Staniów, Elżbieta Stańczyk, Halina Urbanek, Halina Woźniak, Marta Woźniakiewicz, Małgorzata Wysoczańska
SEKRETARZ	Agnieszka Ilczuk
OPRACOWANIE REDAKCYJNE	Magdalena Klimek – Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
NALICZANIE TABLIC PRECYZJI	Anna Antczak, Daria Pluta, Elżbieta Szczepanowska – Wydział Informatyki oraz Magdalena Klimek – Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
SKŁAD KOMPUTEROWY I GRAFIKA	Janusz Szlęczka
PROJEKT OKŁADKI	Lidia Motrenko-Makuch
DRUK OKŁADKI	Zakład Wydawnictw Statystycznych w Warszawie
DRUK I OPRAWA	Urząd Statystyczny we Wrocławiu – Oddział w Legnicy 59-220 Legnica, ul. Jaworzyńska 65

PRZEDMOWA

Publikacja „**Gospodarstwa domowe i rodziny w województwie dolnośląskim. Charakterystyka demograficzna**” to kolejne opracowanie przedstawiające wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 r.

Spis 2011 był pierwszym powszechnym badaniem statystycznym zrealizowanym wyłącznie przy wykorzystaniu formularzy elektronicznych. Do jego przeprowadzenia, jako źródła danych, wykorzystano rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej, a niektóre tematy zbadano w dużym badaniu reprezentacyjnym.

Zakres informacyjny publikacji dotyczy charakterystyki demograficznej i społecznej gospodarstw domowych, rodzin oraz ludności w gospodarstwach domowych. W opracowaniu wyodrębnione zostały gospodarstwa jedno-rodzinne, dwurodzinne, trzy i więcej rodzinne lub nierodzinne, które charakteryzowano według cech demograficzno-społecznych (m. in. płeć, wiek, wykształcenie czy liczba osób w gospodarstwie domowym), oraz miejsce zamieszkania (miasta i wieś). Podstawowe informacje dotyczące gospodarstw domowych według liczby osób, składu rodzinnego oraz liczby rodzin według typów zaprezentowano na poziomie podregionów i powiatów.

Publikacja składa się z następujących części:

- uwag ogólnych dotyczących m. in. podstaw prawnych, celu i zakresu tematycznego spisu,
- uwag metodycznych z definicjami stosowanych pojęć i klasyfikacjami,
- części analitycznej wzbogaconej wykresami i kartogramami,
- części tabelarycznej, która zawiera dane o gospodarstwach domowych, rodzinach, oraz ludności w gospodarstwach domowych i rodzinach.

Ponieważ źródłem danych było badanie reprezentacyjne, do wybranych tablic wynikowych zostały dołączone podstawowe tablice ze wskaźnikami precyzji umożliwiające odbiorcom właściwą ocenę danych.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie okaże się przydatne i będzie źródłem wiedzy o sytuacji demograficzno-społecznej w naszym regionie.

Dyrektor Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

SPIS TREŚCI

	str.
PRZEDMOWA	3
UWAGI OGÓLNE	7
UWAGI METODYCZNE	13
1.1. Definicje i pojęcia spisowe	13
1.2. Metody zastosowane w opracowaniu spisu	17
UWAGI ANALITYCZNE.....	19
Gospodarstwa domowe	19
Rodziny	28
TABLICE WYNIKOWE	
Tabl. 1. Gospodarstwa domowe i ludność według liczby osób oraz składu rodzinnego w 2011 r.	x
Tabl. 2. Gospodarstwa domowe i ludność według grup pokoleniowych oraz składu rodzinnego w 2011 r.	x
Tabl. 3. Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 55 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 4. Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 55 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 5. Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 60 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 6. Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 60 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 7. Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 65 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 8. Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 65 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 9. Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 75 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 10. Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 75 lat i więcej w 2011 r.	x
Tabl. 11. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i wieku reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	x
Tabl. 12. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	x
Tabl. 13. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i stanu cywilnego faktycznego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	x
Tabl. 14. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i poziomu wykształcenia reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	x
Tabl. 15. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x
Tabl. 16. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x
Tabl. 17. Rodziny w gospodarstwach domowych według typów oraz liczby dzieci w wieku 0-24 lata w 2011 r.	x
Tabl. 18. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według typów rodzin i liczby dzieci w 2011 r.	x

Tabl. 19. Dzieci w rodzinach w gospodarstwach domowych według typów rodzin w 2011 r.	x
Tabl. 20. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według typów rodzin i wieku najmłodszego dziecka w 2011 r.	x
Tabl. 21. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz wieku matki (lub ojca w rodzinach niepełnych) w 2011 r.	x
Tabl. 22. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz stanu cywilnego prawnego i wieku matki w 2011 r.	x
Tabl. 23. Rodziny niepełne w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz stanu cywilnego prawnego i wieku matki (ojca) w 2011 r.	x
Tabl. 24. Rodziny według typów oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x
Tabl. 25. Rodziny z dziećmi według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x

TABLICE PRECYZJI

Tabl. 1. Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według liczby osób oraz składu rodzinnego w 2011 r.	x
Tabl. 2. Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według grup pokoleniowych oraz składu rodzinnego w 2011 r.	x
Tabl. 3. Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według liczby osób oraz płci i wieku reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	x
Tabl. 4. Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według liczby osób oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x
Tabl. 5. Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według składu rodzinnego oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x
Tabl. 6. Wskaźniki precyzji dla rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych według typów rodzin i liczby dzieci w 2011 r.	x
Tabl. 7. Wskaźniki precyzji dla dzieci w rodzinach w gospodarstwach domowych według typów rodzin w 2011 r.	x
Tabl. 8. Wskaźniki precyzji dla rodzin według typów oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x
Tabl. 9. Wskaźniki precyzji dla rodzin z dziećmi według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	x

SPIS WYKRESÓW I TABEL

Wykr. 1. Gospodarstwa domowe według powiatów w 2011 r.	19
Wykr. 2. Gospodarstwa domowe i ludność według grup pokoleniowych w 2011 r.	20
Wykr. 3. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym według stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	20
Wykr. 4. Gospodarstwa domowe według liczby osób w 2011 r.	21
Wykr. 5. Gospodarstwa domowe według liczby osób w gospodarstwie domowym oraz powiatów w 2011 r.	22
Wykr. 6. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego w 2011 r.	23
Wykr. 7. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego oraz powiatów w 2011 r.	23
Wykr. 8. Gospodarstwa domowe według samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 55 lat i więcej w 2011 r.	24
Wykr. 9. Gospodarstwa domowe według stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	25
Wykr. 10. Gospodarstwa domowe według płci i wieku reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	26
Wykr. 11. Gospodarstwa domowe według wieku reprezentanta gospodarstwa oraz liczby osób w gospodarstwie w 2011 r.	27
Wykr. 12. Gospodarstwa domowe według poziomu wykształcenia reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	27

Wykr. 13. Rodziny w gospodarstwach domowych według typów w 2011 r.	28
Wykr. 14. Rodziny w gospodarstwach domowych w 2011 r.	29
Wykr. 15. Rodziny według powiatów w 2011 r.	29
Wykr. 16. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według typów rodzin oraz liczby dzieci w 2011 r.	30
Wykr. 17. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według powiatów w 2011 r.	30
Wykr. 18. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według liczby osób oraz powiatów w 2011 r.	31
Wykr. 19. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według wieku najmłodszego dziecka w 2011 r.	31
Wykr. 20. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu według wieku matki w 2011 r.	32
Wykr. 21. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według stanu cywilnego prawnego matki w 2011 r.	33
Wykr. 22. Rodziny niepełne w gospodarstwach domowych z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu według wieku matki (ojca) w 2011 r.	33
Tab. 1. Gospodarstwa domowe i ludność w latach 2002 i 2011	19
Tab. 2. Gospodarstwa domowe według liczby osób i składu rodzinnego	22
Tab. 3. Gospodarstwa domowe z osobami starszymi w 2011 r.	24
Tab. 4. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 roku	25
Tab. 5. Rodziny w gospodarstwach domowych według typów w 2011 r.	28
Tab. 6. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w 2011 r.	32

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska (-) – zjawisko nie wystąpiło.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
- (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
- Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
- „W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.

UWAGI OGÓLNE

1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań w Polsce w 2011 roku był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej **Polskiej w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011r. według stanu w dniu 31 marca 2011 roku, o godz. 24.00.**

Ramy tematyki spisu ludności i mieszkań w 2011 roku, zakres, formę, tryb, granice obowiązków statystycznych i dobrowolności udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz.U. z 26 marca 2010 r. nr 47, poz.277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. U. UE. L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Spis ludności 2011 obejmował osoby stale zamieszkałe (zameldowane) na obszarze Polski bez względu na fakt, czy te osoby przebywały w kraju w czasie spisu czy też były za granicą oraz osoby przebywające czasowo. Spis był przeprowadzony w budynkach, mieszkaniach, obiektach zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami.

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkane jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej podlegały dalszemu opracowaniu. Taka organizacja spisu okazała się jednak bardzo kosztowna i pracochłonna. Z tego względu Polska zdecydowała się w spisie 2011 na odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w badaniach statystycznych – bezpośrednio od respondentów.

Komisja Europejska przygotowując podstawy prawne przeprowadzania spisów na obszarze UE wzięła pod uwagę dynamiczny rozwój systemów administracyjnych i rozwiązań informatycznych wykorzystywanych przy wyborze metody spisu. W przepisach Rozporządzenia PE i Rady Nr 763/2008 określone zostały szczegółowo źródła, które mogą być wykorzystywane dla pozyskania danych statystycznych dla potrzeb spisu. W szczególności są to:

- a. tradycyjne spisy powszechne,
- b. spisy powszechne oparte na danych z rejestrów administracyjnych,
- c. połączenia tradycyjnych spisów powszechnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- d. połączenia spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- e. połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- f. połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi oraz tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- g. odpowiednie badania oparte na próbie rotacyjnej (tzw. „kroczący” spis powszechny).

Rozporządzenie nr 763/2008 jest pierwszym aktem prawnym na skalę międzynarodową, który traktuje równorzędnie różne podejścia do przeprowadzania spisów ludności i mieszkań w krajach członkowskich UE.

2. Podstawowe cele spisu

Podstawowe cele Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku można sprecyzować następująco:

1. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł;
2. Dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
3. Możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w okresie 2002-2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych;
4. Zebranie informacji niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb międzynarodowych Unii Europejskiej oraz ONZ;
5. Aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych.

3. Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2011 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

W 2008 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

1. Geograficzna charakterystyka ludności – miejsce przebywania, miejsce zamieszkania w okresie między-spisowym i przyczyny jego zmiany;
2. Demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny (formalnoprawny i faktyczny), kraj urodzenia, w tym rodziców, obywatelstwo;
3. Gospodarstwa domowe i rodziny: wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne i zrekonstruowane, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
4. Wykształcenie – poziom wykształcenia, kontynuacja nauki; rodzaj szkoły, dziedzina i kierunek kształcenia,
5. Migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym badanie emigracji Polaków, emigracji zarobkowej, reemigracji oraz imigracji cudzoziemców do Polski;
6. Dzietność kobiet;
7. Narodowość i język;
8. Wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
9. Niepełnosprawność prawna i biologiczna;
10. Ekonomiczna charakterystyka osób, w tym:
 - bieżąca aktywność ekonomiczna: pracujący w pracy głównej i dodatkowej, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących,
 - stała aktywność ekonomiczna dla pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
 - dojazdy do pracy.
11. Główne i dodatkowe źródło utrzymania osób;
12. Źródła utrzymania gospodarstwa domowego, samodzielność gospodarowania i zamieszkania;

Integralną częścią spisów ludności w polskiej praktyce są spisy mieszkań i budynków, w których są zlokalizowane mieszkania. Zebrane podczas spisu informacje umożliwiają wyszacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów lub zasobów nie nadających się do remontu.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

1. Rodzaj zamieszkanego pomieszczenia;
2. Charakterystyka mieszkań, w tym:
 - mieszkania zamieszkane według rodzaju zajmowania mieszkania, własności mieszkania, wielkości mieszkania, w tym: liczba izb z wyszczególnieniem pokoi, pomieszczeń kuchennych i innych izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania;
 - mieszkania niezamieszkane dodatkowo charakteryzowane według przeznaczenia oraz przyczyny niezamieszkania;
3. Charakterystyka budynków z zamieszkanymi lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok wybudowania;
4. Informacje o tytule prawnym do zajmowanego mieszkania.

4. Źródła danych

Powszechny spis ludności i mieszkań 2011 został przeprowadzony metodą mieszaną, w odróżnieniu od wszystkich dotychczasowych spisów, które były przeprowadzane metodą tradycyjną z ewentualnym włączeniem badań reprezentacyjnych, rozszerzających zakres badanych w spisie tematów.

Dane dla spisu 2011 były pozyskiwane ze źródeł administracyjnych – rejestrów i systemów informacyjnych – oraz zbieranie bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego oraz tzw. badania pełnego. Oprócz tego przeprowadzone zostały dwa pełne badania, obejmujące osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy jednoczesnym zachowaniu dobrej jakości wyników spisu.

W ustawie o NSP 2011 przyjęte zostało założenie jak najszerzego wykorzystania systemów informacyjnych administracji publicznej, jako źródeł danych dla potrzeb spisu, co w konsekwencji oznaczało, że informacje przewidziane do zebrania w trakcie spisu pobrane zostały przede wszystkim z dostępnych źródeł administracyjnych, a następnie wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz do utworzenia operatu adresowo – mieszkaniowego do losowania próby do badania reprezentacyjnego, a także jako bezpośrednie źródło danych spisowych.¹

5. Badanie pełne

Badanie zostało przeprowadzone drogą internetową – każda osoba mogła dokonać spisu bezpośrednio na specjalnie dla niej przygotowanym formularzu, tj. poprzez weryfikację danych pozyskanych z rejestrów administracyjnych i systemów informacyjnych.

W wyniku szczegółowego przeanalizowania pozyskanych z rejestrów danych, połączono zebrane informacje tworząc wykaz podmiotowy (wykaz osób) do przeprowadzenia badania spisowego. Uzyskane dane zostały użyte do wygenerowania odpowiedzi w ankietach spisowych i przyspieszenia w ten sposób gromadzenia informacji od respondentów (ankieta zawierała 16 pytań – tzw. „formularz krótki”). Z metody internetowego spisania się skorzystało ok. 10% ludności podlegającej spisowi. Dane osób, które nie spisały się przez Internet (nie zostały też objęte badaniem reprezentacyjnym lub spisem w obiektach zbiorowego zakwaterowania lub badaniem bezdomnych) zostały wygenerowane na bazie informacji dostępnych w źródłach administracyjnych (rejestrach i systemach informacyjnych). Korzystanie z danych administracyjnych było związane z koniecznością wdrożenia procedur normalizacji, synchronizacji oraz walidacji. Przede wszystkim wyodrębnione zostały rejestry i systemy informacyjne, które zawierały dane referencyjne.

Podstawowym źródłem informacji na temat budynków i mieszkań w NSP 2011 była tzw. baza budynków. Została ona utworzona w wyniku połączenia danych pozyskanych w ramach NSP 2002, badań statystycznych min. dotyczących wydanych pozwoleń na budowę oraz budynkach mieszkalnych i mieszkaniach w budynkach niemieszkalnych oddanych do użytkowania oraz Elektronicznej Karty Budynku (EKB), za pomocą której każdy podmiot zarządzający lub administrujący budynkami przekazał informacje dotyczące wybranych cech i parametrów poszczególnych budynków wielomieszkaniowych.

6. Badanie reprezentacyjne

Przeprowadzone w ramach spisu 2011 badanie reprezentacyjne, dostarczyło danych, których nie można było pozyskać z rejestrów i systemów informacyjnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie losowej ok. 20% mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było mieszkanie, a dokładniej jego adres. Zbiór mieszkań, który stanowił podstawę do losowania próby został przygotowany w postaci odpowiedniego operatu losowania z „głębokim” warstwowaniem. Z uwagi na fakt, że przyjęta została zasada jednostopniowego losowania mieszkań, zastosowany schemat losowania oraz alokację próby w poszczególnych powiatach (we wszystkich poprzednich spisach w badaniach reprezentacyjnych towarzyszących tym spisom stosowano losowanie dwustopniowe) – wspomniany operat wymagał szczególnego przygotowania.²

¹ Szersze informacje o źródłach danych wykorzystywanych dla potrzeb spisu zostały przedstawione w Rozdziale I publikacji „Raport z wyników. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2012.

² Przygotowanie operatu losowania, schemat losowania oraz alokacja próby zostały szerzej opisane w Rozdziale I publikacji „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2013. Ponadto przewiduje się wydanie specjalnej publikacji poświęconej w całości metodologii spisu ludności i mieszkań 2011.

W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2 744 tys. mieszkań spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania. Mieszkania były losowane z każdej z prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

Zakres tematyczny badania reprezentacyjnego w NSP 2011 uwzględniał sześć dużych obszarów tematycznych:

- ludność i jej charakterystyka demograficzno-społeczna,
- aktywność ekonomiczna,
- migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności,
- narodowość i wyznanie,
- gospodarstwa domowe i rodziny
- oraz budynki i mieszkania.

W ramach tych obszarów można wyróżnić 15 tematów badawczych. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym zawierał ponad 120 pytań. Respondenci odpowiadali – przeciętnie na 70-80 pytań, w zależności od płci, wieku respondenta, jego mobilności i aktywności zawodowej.

Badanie reprezentacyjne w zdecydowanej większości zostało przeprowadzone metodą bezpośredniego wywiadu rachmistrzów z mieszkańcami wylosowanego mieszkania (metoda CAPI), ale respondenci mogli także spisać się sami przez Internet – z takiej możliwości skorzystało ok. 2% osób.

7. Spis osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osób bezdomnych

W trakcie trwania spisu zebrano informacje o osobach przebywających powyżej 3 **miesięcy w obiektach zbiorowego zakwaterowania**, czyli w budynkach zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo-lecznicze, obiekty związane z pracą lub nauką (domy studenckie, internaty, hotele pracownicze), bądź inne, w którym to obiekcie zamieszkuje/przebywa zwykle większa liczba osób. Dane zostały pozyskane od właścicieli, administratorów lub zarządców obiektów przy wykorzystaniu specjalnej aplikacji internetowej.

Badanie osób bezdomnych przeprowadzono w dniach 15-16 kwietnia 2011 r. – przy współpracy z Pomorskim Forum na Rzecz Wychodzenia z Bezdomności.

Osoby bezdomne spisywane były przez rachmistrza na aplikacji mobilnej, w miejscu ich przebywania wskazanym przez pracowników gminnych biur spisowych w porozumieniu z placówkami udzielającymi pomocy bezdomnym. Zostały spisane osoby, które wieczór i noc w momencie spisu spędzały poza jakąkolwiek instytucją funkcjonującą całonocowo, w miejscach ich przebywania takich jak: dworce kolejowe i autobusowe oraz ich okolice, kanały i węzły ciepłownicze, ogródki działkowe, ulice, bunkry, lasy i parki, centra handlowe, parkingi, opuszczone samochody, przyczepy kempingowe, klatki schodowe, zsypy, piwnice, śmietniki, wagony i bocznice kolejowe, ogrzewalnie itp. Osoby bezdomne przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania typu: schroniska, noclegownie i inne instytucje dla bezdomnych – zostały spisane przez administratorów tych obiektów.

8. Spis próbny

Spis próbny przeprowadzany był w okresie od dnia 1 kwietnia do 31 maja 2010 r., według stanu na dzień 31 marca 2010 r. o godz. 2400.

Jednostki podziału terytorialnego (gminy), w których był realizowany spis próbny, zostały dobrane celowo, biorąc pod uwagę ich zróżnicowanie pod względem gęstości zaludnienia, występujących specyficznych cech terenu, ludności tam zamieszkałej i ich warunków mieszkaniowych. Na terenie wybranych gmin zostały spisane wszystkie zamieszkane budynki i mieszkania oraz osoby według zasad przyjętych do spisu powszechnego. Sprawdzone zostały rozwiązania metodologiczne i organizacyjne planowane do zastosowania w spisie powszechnym. Ze szczególnym uwzględnieniem zbadane zostały poszczególne metody badania oraz techniki zbierania danych, w tym efektywność samospisu internetowego i ankietowania telefonicznego. Równie ważne znaczenie miało przetestowanie aplikacji do formularza elektronicznego oraz sprawność pozyskiwania danych na przenośnych urządzeniach elektronicznych.

9. Spis kontrolny

W dniach od 1 do 11 lipca 2011 r. przeprowadzony został spis kontrolny do NSP 2011. Celem spisu kontrolnego 2011 było sprawdzenie kompletności przeprowadzonego spisu, poprawności danych uzyskanych w spisie oraz zgodności tych danych ze stanem faktycznym.

Spośród 2744 tys. mieszkań, które wcześniej zostały wylosowane do badania reprezentacyjnego wylosowano 80 tys. mieszkań, w których przebywała przynajmniej jedna osoba z przypisanym numerem telefonu stacjonarnego lub komórkowego. Spisem kontrolnym objęto wszystkie mieszkania, w których respondenci dokonali samospisu przez Internet, mieszkania zostały spisane bezpośrednio przez rachmistrzów spisowych lub spisane telefonicznie – przez ankierów, jak i takie, w których badanie reprezentacyjne – z różnych powodów – nie zostało przeprowadzone.

Spis kontrolny został przeprowadzany przez ankierów poprzez telefon (metodą CATI). Formularz do spisu kontrolnego zawierał 14 pytań.

10. Formularze wykorzystywane w spisie 2011

W spisie 2011 wykorzystywano dwa rodzaje formularzy, dostępnych wyłącznie w formie elektronicznej. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym z dużą liczbą pytań (ponad 120 pytań), stosowany był w badaniu reprezentacyjnym, natomiast formularz krótki (16 pytań) znalazł zastosowanie w badaniu pełnym, przede wszystkim w celu aktualizacji danych pozyskiwanych do spisu z rejestrów i systemów informacyjnych. Formularze elektroniczne były dostępne w trybie on-line, a dodatkowo formularz krótki – także w trybie off-line. Formularze zostały przygotowane w wersji aplikacji na urządzenia przenośne typu handheld – dla ankiera/rachmistrza, w celu przeprowadzenia bezpośredniego wywiadu. Elementem aplikacji elektronicznej były słowniki funkcjonujące przy pytaniach w poszczególnych obszarach tematycznych: edukacji, aktywności ekonomicznej, kraju obywatelstwa i urodzenia, migracji, przynależności narodowo-etnicznej, języka i wyznania. Przy niektórych słownikach istniała możliwość swobodnego zapisu słownego. Dodatkowo w części adresowej formularzy elektronicznych podłączony był słownik TERYT.

Odrębne, uproszczone formularze elektroniczne były opracowane dla badania osób bezdomnych oraz osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

W ramach spisu 2011 przeprowadzono także pełne badanie ludności w 86 gminach, wstępnie wytypowanych na podstawie wyników spisu 2002. Kryterium do wyróżnienia tych gmin był co najmniej 10% udział osób należących do mniejszości narodowej lub etnicznej w liczbie mieszkańców gminy w 2002 roku. Dla osób zamieszkających lub przebywających w tych gminach w wylosowanych mieszkaniach wypełniany był formularz długi, zaś w pozostałych mieszkaniach – formularz krótki. Pytania o przynależność narodowo-etniczną oraz o język używany w kontaktach domowych zostały włączone do obu formularzy, m.in. także z tego powodu, że w żadnym z systemów administracyjnych nie występowała informacja o narodowości, możliwa do wykorzystania w spisie ludności. Dane z tego badania mają duże znaczenie dla opracowania wyników spisu w obszarze narodowości i języka, zwłaszcza w zakresie ustalania tzw. gmin mniejszościowych.

11. Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu

W upowszechnianiu wyników spisu ludności i mieszkań 2011 będą wykorzystywane następujące sposoby:

- publikacje tabelaryczno-analityczne oraz analityczne,
- udostępnianie danych na nośnikach informatycznych,
- udostępnianie danych przez Internet,
- Bank Danych Lokalnych (BDL),
- tematyczne (dziedzinowe) bazy danych, np. bazę DEMOGRAFIA,
- bezpośredni dostęp do wyników informacji statystycznych – w Analitycznej Bazie Mikrodanych (ABM).

Większość działań związanych z opracowaniem i udostępnianiem wyników spisu odbywa się w ramach systemu ABM. Dla użytkowników wewnętrznych będzie to pełny dostęp, także do danych jednostkowych (nieidentyfikowalnych) ze spisu 2011, natomiast dla użytkowników zewnętrznych dostęp będzie standaryzowała specjalna aplikacja.

Można wyróżnić trzy główne procesy obsługiwane przez system ABM, tj. przetwarzanie danych, analizę danych oraz udostępnianie danych. Zakłada się, że w ramach procesu udostępniania danych w systemie ABM będą realizowane:

- przygotowanie produktów do udostępniania,
- zarządzanie udostępnianymi produktami,
- monitorowanie i analiza zapytań użytkowników.

Narzędziem wykorzystywanym do obsługi systemu ABM jest SAS, aczkolwiek istnieje możliwość łączenia wyników przygotowanych poza ABM, np. w aplikacji SPSS czy w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Ważną funkcję ABM w ramach udostępniania danych będzie pełnił moduł wspierający monitorowanie i analizę potrzeb informacyjnych użytkowników w zakresie danych spisowych. Informacje zwrotne uzyskane dzięki wprowadzeniu tego modułu mogą być wykorzystane do modyfikacji kierunków upowszechniania wyników spisu.

W zależności od sposobu upowszechniania wyników spisu stosowane będą różne formy ich prezentacji jako:

- dane zagregowane w tablicach predefiniowanych ogólnodostępnych,
- dane tworzone przez użytkowników na bazie mikroagregatów,
- dane opracowywane przez statystyków na zamówienie,
- wyniki prac analitycznych prowadzonych na danych w kostkach OLAP lub na zbiorze danych jednostkowych nieidentyfikowalnych,
- graficzna prezentacja danych (wykresy, kartogramy),
- wizualizacja wyników spisu z zastosowaniem narzędzi GIS przez portal geostatystyczny (PGS).

Publikowanie wyników NSP 2011

Publikacje tabelaryczno-analityczne przewidziane do wydania można ująć w dwóch następujących grupach:

- ogólnokrajowe (z danymi dla kraju, regionów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich – oraz województw);
- regionalne (z danymi dla województwa, podregionów, powiatów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich w każdym z województw).

Publikacje z wynikami NSP 2011 wydane dotychczas przez Urząd:

1. Raport z wyników - NSP ludności mieszkań 2011
2. Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna
3. Zamieszkane budynki
4. Mieszkania
5. Aktywność ekonomiczna ludności.
6. Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Część I. Ludność

UWAGI METODYCZNE

1.1. Definicje i pojęcia spisowe

W tej części publikacji zostały przedstawione definicje pojęć niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu w zakresie gospodarstw domowych i rodzin.

KATEGORIE LUDNOŚCI

Na podstawie wyników NSP 2011 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

1. Ludność faktycznie zamieszkała.
2. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność faktycznie zamieszkała (ludność faktyczna). Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. **Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy)** – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a. były obecne (mieszkały w gminie),
 - b. były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c. były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.

2. **Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące.** Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas zamierzony.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniana jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- a. stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- b. osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności faktycznej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

WIEK

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 31 marca 2011 r.).

STAN CYWILNY

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Stan cywilny prawny

Stan cywilny prawny osób definiuje się jako prawny status danej osoby w zakresie stanu małżeńskiego w myśli prawa danego kraju (status de jure). Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia – w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Stan cywilny faktyczny

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie, na podstawie stanu cywilnego prawnego osoby i charakteru związku w jakim żyje, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji i wzajemnych powiązań między osobami spisanymi w gospodarstwie domowym.

Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- kawaler, panna, tj. osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego (konkubinatu) z inną osobą,
- żonaty, zamężna – osoby, które zawarły prawny związek małżeński i faktycznie pozostają w małżeństwie. Osoby te zadeklarowały pozostawanie we wspólnocie małżeńskiej niezależnie od tego, czy współmałżonkowie zostali spisani razem (w jednym mieszkaniu) czy oddzielnie (np. nieobecność spowodowana była nauką, pracą, brakiem wspólnego mieszkania); osoby pozostające w prawnym małżeństwie, które – decyzją jednego lub obojga małżonków – nie tworzyły wspólnoty małżeńskiej, ale rozpad ich związku nie został usankcjonowany decyzją sądu (poprzez orzeczenie rozwodu lub separacji) nie zostały zaliczone do żonaty/zamężnych, a ich stan cywilny faktyczny został określony zgodnie z deklaracją respondenta, jako separacja lub pozostawanie w związku kohabitacyjnym z inną osobą,
- partner, partnerka – związki kohabitacyjne wyodrębniono w ramach tego samego gospodarstwa domowego, bez względu na prawny stan cywilny osób tworzących konkubinatu,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą,
- rozwiedziony/rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą,
- separowany, separowana. Kategoria ta dotyczyła osób, które w momencie spisu:
 - a. pozostawały w separacji prawnej i nie tworzyły związków kohabitacyjnych z innymi osobami,
 - b. pozostawały w prawnym małżeństwie, ale nie tworzyły już wspólnoty małżeńskiej, a także nie pozostawały w związku kohabitacyjnym z innymi osobami.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA

Jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dzienne, wieczorowo, zaocznie czy eksternistycznie). Informacje o poziomie wykształcenia pozyskiwane były dla wszystkich osób w wieku 13 lat i więcej.

W NSP 2011 w porównaniu do spisu 2002 klasyfikacja poziomów wykształcenia została poszerzona o dwie pozycje: absolwentów posiadających dyplom ukończenia kolegium (na poziomie szkoły policealnej) oraz absolwentów szkół gimnazjalnych.

Klasyfikacja poziomów wykształcenia

Wykształcenie wyższe:

- 1 – dotyczy osób ze stopniem naukowym: doktora, doktora habilitowanego, profesora,
- 2 – z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, uzyskanym po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich,
- 3 – z tytułem zawodowym: inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty, uzyskanym po ukończeniu studiów pierwszego stopnia (licencjackich, inżynierskich).

Dyplom ukończenia kolegium:

- 4 – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych. Do tej kategorii należy zaliczyć również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie.

Wykształcenie policealne:

- 5 – z maturą, pomaturalne – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (matury),
- 6 – bez matury – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej.

Wykształcenie średnie:

- 7 – zawodowe z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia),
- 8 – zawodowe bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniające, liceum zawodowe, liceum techniczne, szkoły artystycznej II stopnia),
- 9 – ogólnokształcące z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub w liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem (osoby, które ukończyły gimnazjum w latach 1932-1948 (4-letnie) sklasyfikowano w poziomie podstawowym),
- 10 – ogólnokształcące bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego.

Wykształcenie zasadnicze zawodowe:

- 11 – dotyczy osób, które posiadają świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów.

Wykształcenie gimnazjalne:

- 12 – posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum (gimnazja zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 1999/2000). Ponadto do tej kategorii zalicza się absolwentów specjalnych szkół przysposabiających do pracy.

Wykształcenie podstawowe (ukończone):

- 13 – dotyczy osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej.

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego:

- 14 – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły.

GOSPODARSTWA DOMOWE

W NSP 2011 gospodarstwa domowe wyodrębniano spośród osób mieszkających w mieszkaniach wylosowanych do badania reprezentacyjnego (około 20% mieszkań w skali kraju).

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jest to definicja gospodarstwa domowego według koncepcji ekonomicznej. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym mieszkaniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano reprezentanta gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Przy wyborze reprezentanta należało kierować się następującymi zasadami:

- gdy mieszkanie zajmowała tylko jedna osoba, ona była reprezentantem;
- gdy mieszkanie zajmowali małżonkowie/partnerzy z dziećmi lub bez dzieci, reprezentantem należało wybrać jednego z małżonków/partnerów,
- gdy mieszkanie zajmował rodzic z dzieckiem/dziećmi, reprezentantem należało wybrać rodzica;
- gdy mieszkanie zajmowała rodzina trzypokoleniowa – należało wybrać osobę ze średniego pokolenia;
- gdy żaden z powyższych warunków nie był spełniony, reprezentantem mogła zostać dowolna osoba dorosła mieszkająca w tym mieszkaniu.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z reprezentantem gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżniono następujące **typy gospodarstw domowych**:

- rodzinne
 - jednorodzinne,
 - dwurodzinne,
 - trzy i więcej rodzinne,
- nierodzinne
 - jednoosobowe,
 - wieloosobowe.

W gospodarstwach domowych wyróżniono **grupy pokoleniowe**: osoby młode – w przedziale wieku 0-29 lat, w średnim wieku – 30-59 lat i starsze – 60 lat i więcej.

RODZINA

Spśród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego wyodrębnia się rodziny.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące typy rodzin:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,
- partnerzy z dziećmi,
- samotna matka z dziećmi,
- samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast rodzina niepełna jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina rozszerzona jest to rodzina biologiczna z osobą (lub z większą liczbą osób) spokrewnioną (w linii prostej lub bocznej) przynajmniej z jednym członkiem rodziny biologicznej, np. małżeństwo i brat żony; mąż, żona, dzieci i ojciec żony; dziadkowie z wnuczką.

W spisie wyróżnia się następujące pozycje osób w rodzinie:

1. mąż,
2. żona,
3. partner,
4. partnerka,
5. samotny ojciec,
6. samotna matka,
7. dziecko,
8. osoba spokrewniona w linii prostej z kimkolwiek z członków rodziny,
9. osoba spokrewniona, ale nie w linii prostej z kimkolwiek z członków rodziny,
10. osoba obca.

Jako dziecko określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko w wieku 0-24 lata, które nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

1.2. Metody zastosowane w opracowaniu spisu

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące jakości wyników w spisie pełnym oraz w badaniu reprezentacyjnym zostały przedstawione w publikacji GUS „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”.

W publikacji tej zawarto również opis sposobu łączenia danych pozyskanych z różnych źródeł, schematu losowania próby w badaniu reprezentacyjnym, uogólniania wyników badania reprezentacyjnego oraz obszernie omówiono precyzji estymacji wartości globalnych, której przykłady interpretacji podajemy poniżej.

Do oceny jakości wyników badania reprezentacyjnego wyznacza się tzw. wskaźniki precyzji estymacji.³

Umożliwiają one użytkownikom tablic wynikowych właściwą ocenę danych. Przyjęto, że prezentowane wskaźniki precyzji będą zdefiniowane jako względne błędy standardowe (inaczej współczynniki zmienności – oznaczane jako CV i wyrażone w procentach) za pomocą wzoru:

$$CV = 100 * \frac{\sqrt{Var(\hat{Y})}}{\hat{Y}}$$

gdzie Var oznacza oszacowanie wariancji estymatora, obliczane według formuły:

$$Var(\hat{Y}) = \sum_h \frac{n_h(1 - n_h/N_h)}{n_h - 1} \sum_i \left(\sum_j w_{hij} y_{hij} - \frac{\sum_i \sum_j w_{hij} y_{hij}}{n_h} \right)^2$$

Wielkość n_h oznacza liczbę mieszkań w danej warstwie zrealizowanej próby, natomiast N_h jest liczbą mieszkań z danej warstwy w populacji; wielkości N_h można odtworzyć odpowiednio sumując skorygowane wagi wynikające z losowania próby do badania reprezentacyjnego.

Wskaźniki precyzji estymacji wartości globalnych dla podstawowych zmiennych zostały przedstawione w tablicach precyzji znajdujących się na końcu aneksu tabelarycznego.

Wskaźnik CV można wykorzystywać do wyznaczania przedziału ufności, który z określonym prawdopodobieństwem (tzw. poziomem ufności, np. 95%) pokrywa prawdziwą wartość estymowanego parametru. Na przy-

³ Patrz „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna” str. 49,
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf

kład dla poziomu ufności 95% granice takiego przedziału mają postać: $\hat{Y} \pm 1,96 * \hat{Y} * CV / 100$. Jeżeli oszacowana liczba gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych wynosiła 76153 tys., a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=0,71\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 75093 a 77213 obejmuje prawdziwą liczbę takich gospodarstw.

Jako kolejny przykład rozważmy wskaźnik precyzji dla tej samej zmiennej, tj. liczby gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych w województwie opolskim, który wynosił 4,67%. Jeżeli oszacowana liczba gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych w województwie opolskim wynosiła 1575, a wskaźnik precyzji dla tej zmiennej był równy $CV = 4,67\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 1431 a 1719 pokrywa prawdziwą liczbę takich gospodarstw.

Z podanych przykładów widać, że uogólnienia dla województw są obciążone większym błędem losowym. Wynika to z tego, że liczebności prób w województwach były wielokrotnie mniejsze od liczebności próby ogólnopolskiej. Dlatego w odniesieniu do całego kraju, gdzie oszacowana na podstawie badania reprezentacyjnego liczba gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych wyniosła przeszło 76 tys., ustalony przedział ufności kształtował się na poziomie $\pm 1,4\%$, zaś dla województwa opolskiego, gdzie analogiczna liczebność wyniosła niecałe 1,6 tys., przedział ufności to już $\pm 9,2\%$.

Interpretując wyniki badania reprezentacyjnego zwykle przyjmuje się umowne progi precyzji, powyżej których jakość uogólnień nie jest zadowalająca. Praktycznie wartość takiego progu można ustalić na poziomie np. $CV = 10\%$. Wtedy oszacowania z błędem względnym powyżej 10% powinny być traktowane z ostrożnością, jako mało precyzyjne. Często przyjmuje się dodatkowy próg na poziomie np. $CV = 20\%$, przekroczenie którego uznaje się za wyraźny sygnał niewiarygodności uzyskanych oszacowań; wskazuje to na konieczność prezentacji wyników na wyższych stopniach agregacji.

UWAGI ANALITYCZNE

GOSPODARSTWA DOMOWE

W końcu marca 2011 r. w województwie dolnośląskim było 1099,5 tys. gospodarstw domowych, w tym 824,2 tys. (tj. 75,0%) zlokalizowanych w miastach, a 275,3 tys. (tj. 25,0%) na wsi. Liczba gospodarstw domowych w miastach była ponad dwukrotnie wyższa niż na wsi, co wynikało z faktu, że w miastach mieszka więcej ludności niż na wsi oraz, że gospodarstwa w miastach były zdecydowanie mniejsze.

W porównaniu z majem 2002 r. liczba gospodarstw domowych zwiększyła się o 3,1%, przy czym wzrost ten był znacznie większy na wsi (4,7%) niż w miastach (2,5%). W kraju liczba gospodarstw domowych wzrosła o 1,7% (w miastach – o 2,0%, a na wsi – o 1,1%).

Województwo dolnośląskie pod względem udziału gospodarstw domowych w kraju (8,1%) zajęło 4. lokatę za województwami: wielkopolskim (8,3%), śląskim (12,7%) oraz mazowieckim (14,3%).

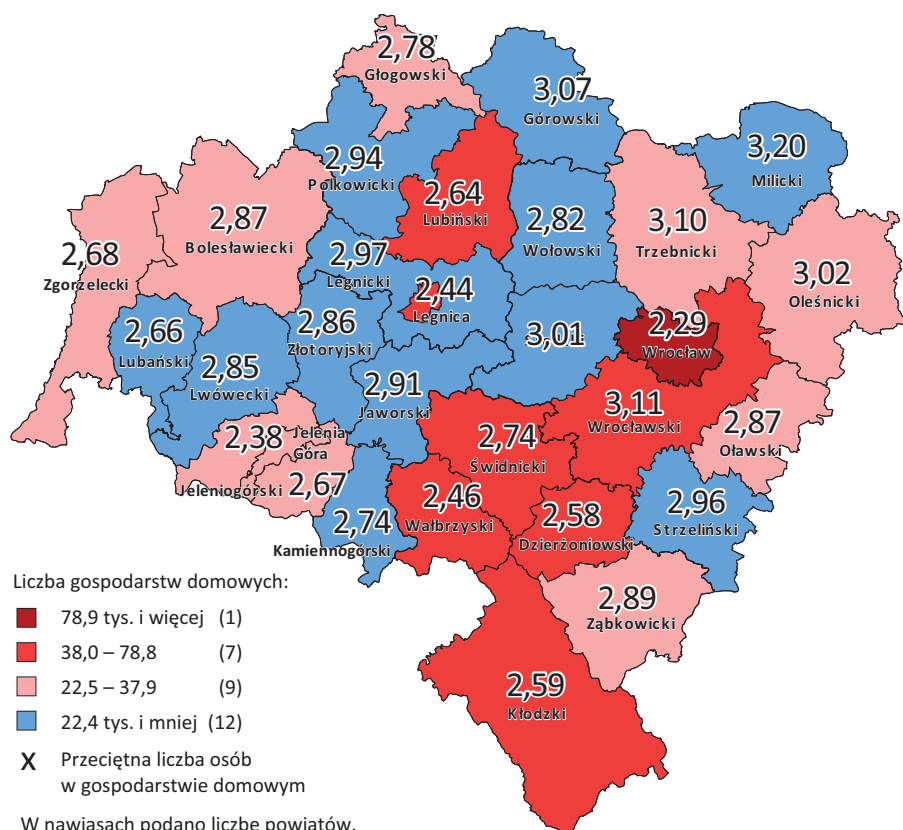
Tabl.1. Gospodarstwa domowe i ludność w gospodarstwach

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			Ludność w gospodarstwach domowych			Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	
	2002	2011		2002	2011		2002	2011
	w tys.	2002=100		w tys.	2002=100			
Ogółem	1066,9	1099,5	103,1	2873,9	2897,5	100,8	2,69	2,64
Miasta	804,0	824,2	102,5	2048,6	2024,4	98,8	2,55	2,46
Wieś	262,9	275,3	104,7	825,3	873,1	105,8	3,14	3,17

Ludność w gospodarstwach domowych województwa dolnośląskiego wynosiła 2897,5 tys. i było to więcej niż w maju 2002 r. ogółem o 0,8%, przy czym w miastach odnotowano zmniejszenie ludności o 1,2%, a na wsi – wzrost o 5,2%.

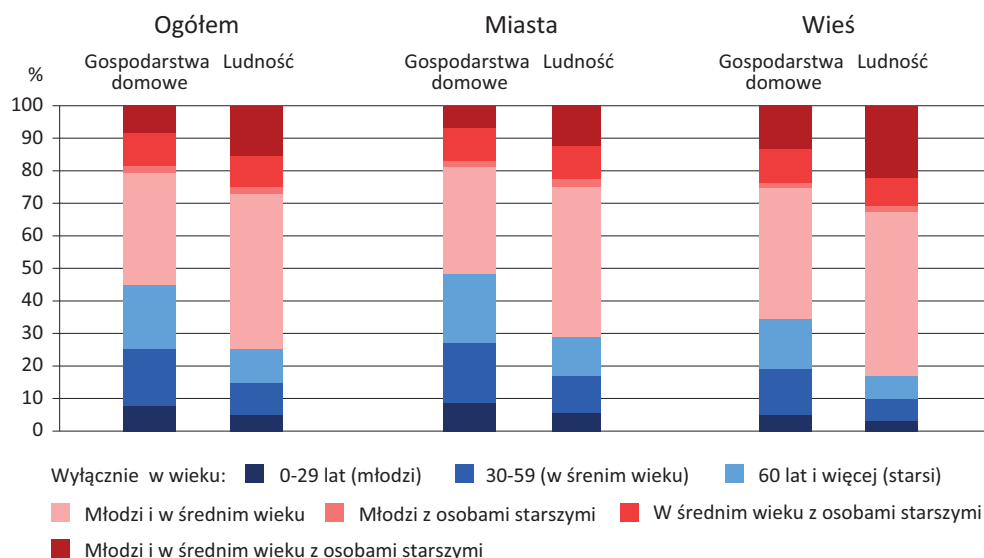
Najwięcej gospodarstw domowych znajdowało się w stolicy województwa – we Wrocławiu, tj. 273,0 tys. – 24,8% ogółu, następnie w powiatach wałbrzyskim (72,7 tys. – 6,6%) oraz kłodzkim (63,9 tys. – 5,8%).

Wykr. 1. Gospodarstwa domowe według powiatów w 2011 r.

Wszystkie miasta na prawach powiatu (Wrocław, Legnica i Jelenia Góra) skupiły łącznie ponad 30% ogółu gospodarstw w województwie. Najmniejszą liczbą gospodarstw domowych charakteryzował się powiat milicki – 11,6 tys., następnie górowski – 12,0 tys. oraz strzebiński – 15,1 tys.

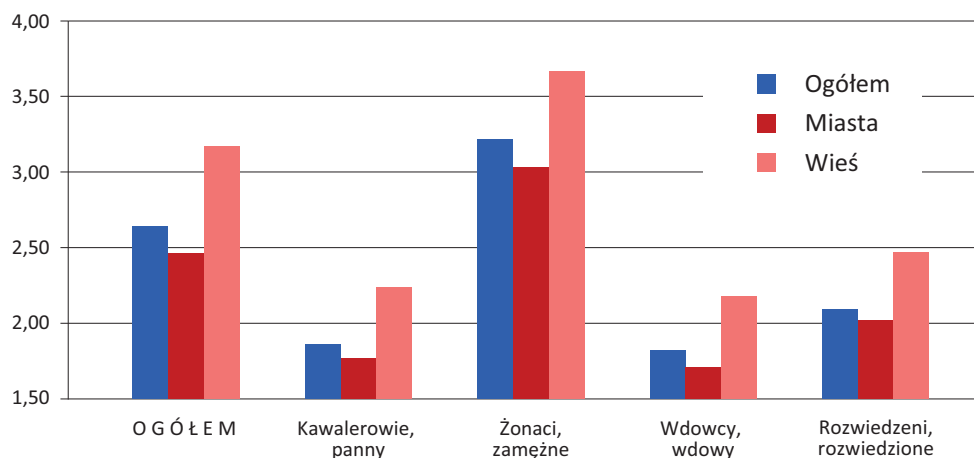
Wykr. 2. Gospodarstwa domowe i ludność według grup pokoleniowych w 2011 r.

Wśród wszystkich gospodarstw domowych dominowały gospodarstwa tworzone przez osoby w młodym i średnim wieku, które stanowiły 34,6% ogółu, a zamieszkiwała w nich prawie połowa ludności (47,4%). Blisko co piąte gospodarstwo domowe tworzone było wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej, a zamieszkiwało w nich ponad 10% ludności. Podobne tendencje zaobserwowano zarówno w miastach, jak i na wsi. Najwięcej gospodarstw trzypokoleniowych – składających z osób młodych oraz w średnim wieku z osobami starszymi znajdowało się na obszarach wiejskich (13,2%).

Wielkość gospodarstw domowych – mierzona średnią liczbą osób w gospodarstwie – w województwie była niższa niż w kraju i wynosiła 2,64 (w kraju – 2,82). Podobnie jak w kraju, przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym była wyższa na wsi niż w mieście i wyniosła na wsi 3,17, a w miastach – 2,46 (w kraju odpowiednio 3,40 i 2,54). Najwięcej osób przypadających na 1 gospodarstwo domowe zanotowano w powiatach: milickim – 3,20, wrocławskim – 3,11 i trzebnickim – 3,10.

Wykr. 3. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym według stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.

Największą przeciętną liczbę osób przypadającą na 1 gospodarstwo domowe zarówno w miastach, jak i na wsi zanotowano w gospodarstwach domowych, których reprezentanci pozostawali w związkach małżeńskich. Przy czym na wsi wskaźnik ten osiągnął wartość 3,67, w miastach – 3,03, a ogółem było to 3,22.

Dla porównania w kraju przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym, którego reprezentant pozostawał w związku małżeńskim osiągnęła wartość 3,43.

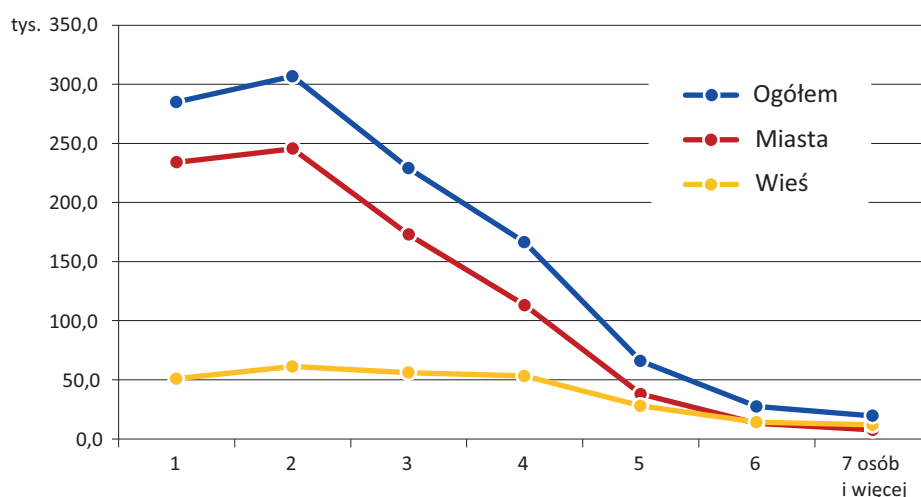
Gospodarstwa domowe z reprezentantem o statusie rozwiedzeni lub rozwiedzione składały się średnio z 2,09 osób, a wdowcy lub wdowy – z 1,82.

W 2011 r., w porównaniu do 2002 r., zaobserwowano tendencję spadkową w wielkości gospodarstw domowych miejskich, natomiast wzrost przeciętnej liczby osób w gospodarstwach wiejskich.

Zmniejszenie wielkości gospodarstw domowych szczególnie w miastach było spowodowane przede wszystkim spadkiem dzietności rodzin oraz utrzymywaniem się wysokiego odsetka gospodarstw tworzonych przez jedną osobę.

Najwięcej gospodarstw domowych w województwie dolnośląskim było dwuosobowych – 306,8 tys. i stanowiły one 27,9% ogółu, kolejno jednoosobowych – 284,9 tys. (25,9%).

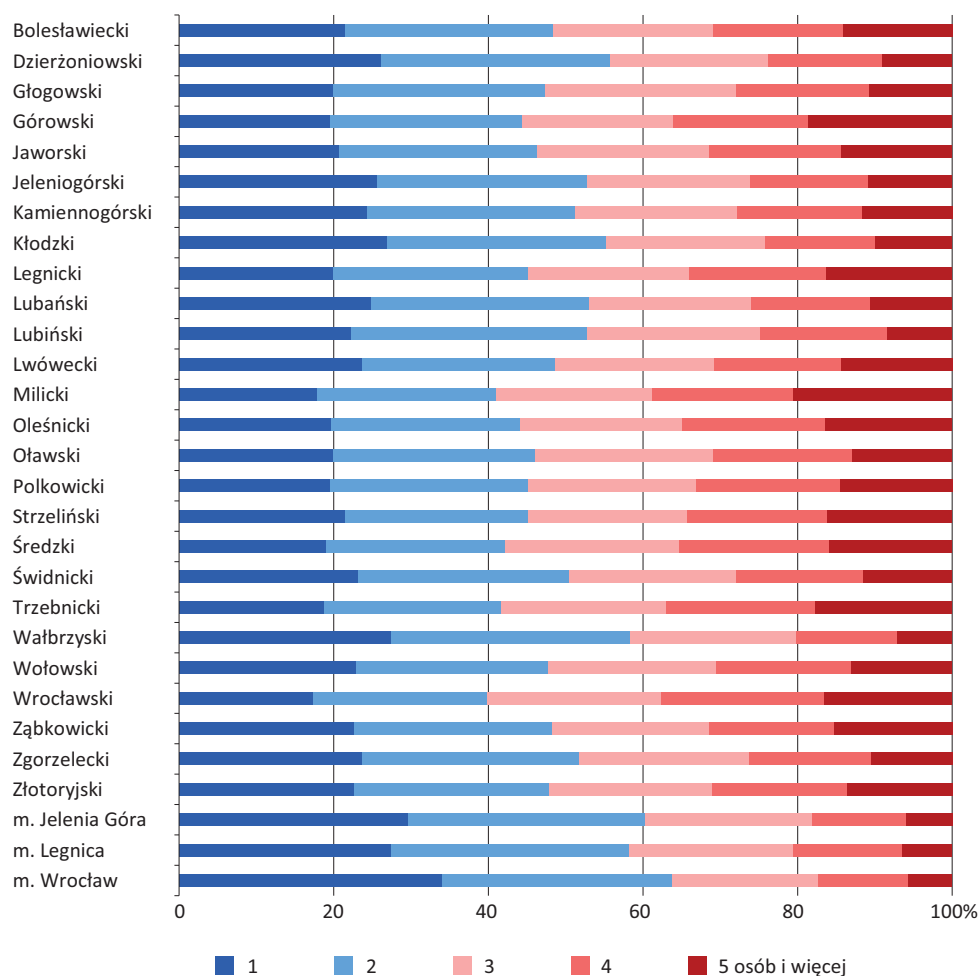
Wykr. 4. Gospodarstwa domowe według liczby osób w 2011 r.

Biorąc pod uwagę liczbę osób tworzących gospodarstwa domowe, sytuacja w miastach i na wsi była mocno zróżnicowana. W miastach równie często występowały gospodarstwa jednoosobowe, jak i dwuosobowe (razem stanowiąc ponad 58%), natomiast bardzo rzadko gospodarstwa duże liczące 5 i więcej osób (tylko co 14 gospodarstwo). Natomiast na wsi co piąte gospodarstwo domowe było pięcioosobowe i większe, a prawie 40% stanowiły gospodarstwa czteroosobowe i większe. Na obszarach wiejskich udział pozostałych gospodarstw tzn. jednoosobowych i dwuosobowych wynosił odpowiednio 18,5% oraz 22,2%.

Analiza przestrzennego zróżnicowania wykazała, że największy udział gospodarstw jednoosobowych zanotowano we Wrocławiu (34,0% ogółu gospodarstw w mieście), natomiast najmniejszy odsetek w powiecie wrocławskim (17,3% ogółu w gospodarstwach w powiecie). W powiecie milickim zanotowano najwyższy odsetek gospodarstw pięć i więcej osobowych (20,5% ogółu w gospodarstwach w powiecie). Z kolei, największy udział gospodarstw dwuosobowych wystąpił w powiecie wałbrzyskim oraz w m. Legnicy – po 30,9%.

Wykr. 5. Gospodarstwa domowe według liczby osób w gospodarstwie domowym oraz powiatów w 2011 r.

Spośród ogółu gospodarstw domowych w województwie 709,7 tys., tj. 64,5% stanowiły gospodarstwa jednoosobowe. Zamieszkiwało w nich 2156,8 tys. osób, tj. 74,4% ogółu ludności w gospodarstwach domowych. Gospodarstwa dwuosobowe stanowiły tylko 5,4%. Gospodarstw składających się z trzech i więcej rodzin było bardzo mało (5 tys.).

Tabl. 2. Gospodarstwa domowe według liczby osób i składu rodzinnego

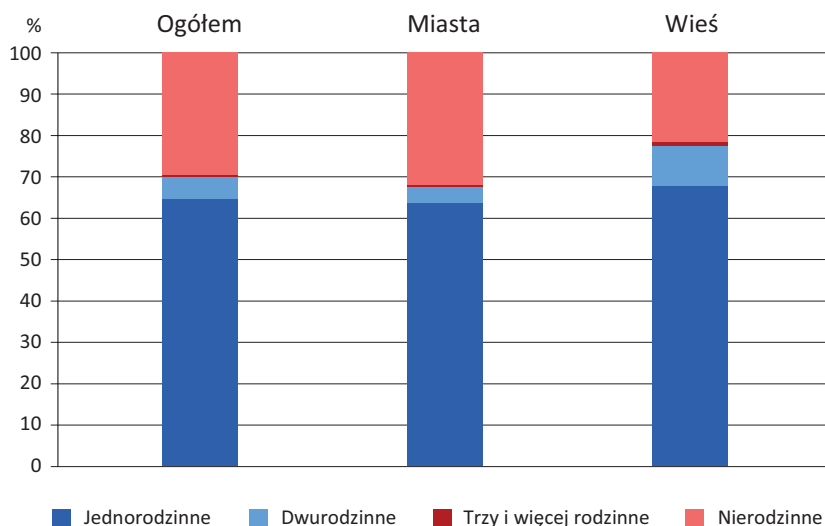
Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe według liczby osób w tys.							
	razem	1	2	3	4	5	6	7 i więcej
O g ó ł e m	1099,5	284,9	306,8	228,9	166,2	65,8	27,4	19,5
Jednorodzinne	709,7	-	271,8	224,8	150,8	46,0	11,6	4,7
Dwurodzinne	59,8	-	-	-	14,6	19,6	15,1	10,5
Trzy i więcej rodzinne	5,0	-	-	-	-	-	0,6	4,3
Nierodzinne	325,0	284,9	35,0	4,1	0,8	0,2	0,0	0,0

Wśród gospodarstw dwurodzinnych najczęściej było pięcioosobowych (32,8%), a wśród trzech i więcej rodzinnych siedmio- i więcej osobowych (87,0%). Blisko 94% gospodarstw dwurodzinnych to gospodarstwa ze sobą spokrewnione w linii prostej, a reprezentantem gospodarstwa w zdecydowanej większości z nich (71,5%) był członek rodziny starszego pokolenia.

Gospodarstwa domowe nierodzinne (stanowiące prawie 30% wszystkich gospodarstw) to w zdecydowanej większości gospodarstwa jednoosobowe (87,7%). W gospodarstwach nierodzinnych wieloosobowych przeważały gospodarstwa dwuosobowe (10,8%).

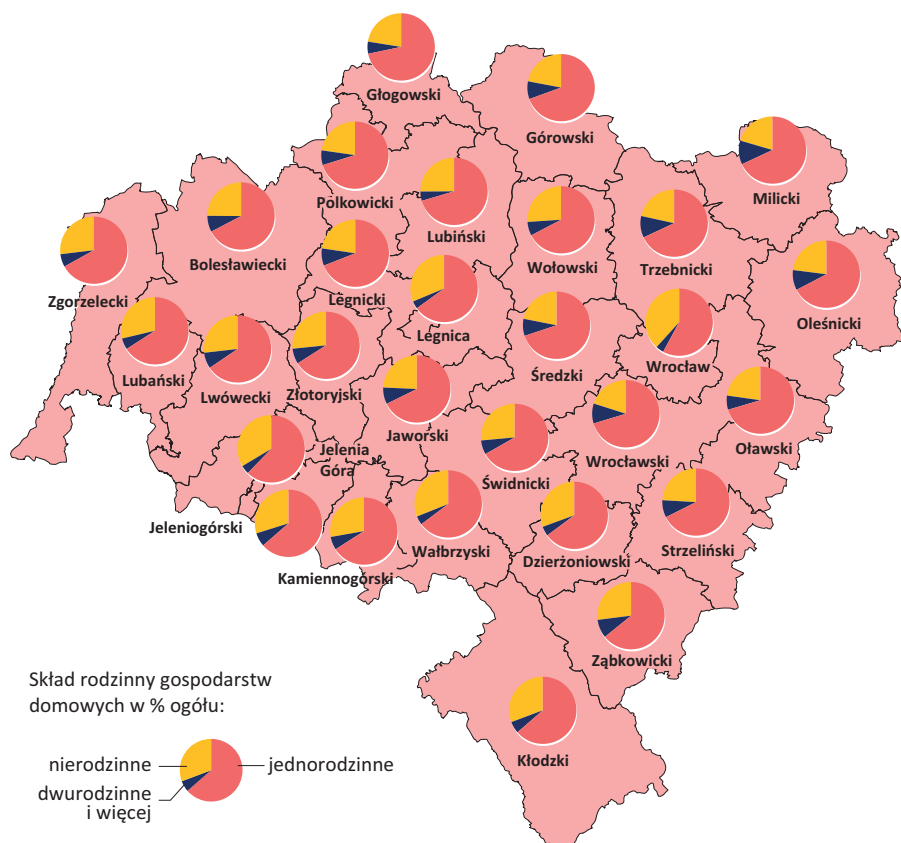
W gospodarstwach jednorodzinnych przeważały gospodarstwa dwuosobowe (38,3%) i trzyosobowe (31,7%). Gospodarstwa siedmio- i więcej osobowe stanowiły zaledwie 0,7% gospodarstw jednorodzinnych (w miastach – 0,4%, a na wsi – 1,5%).

Wykr. 6. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego w 2011 r.

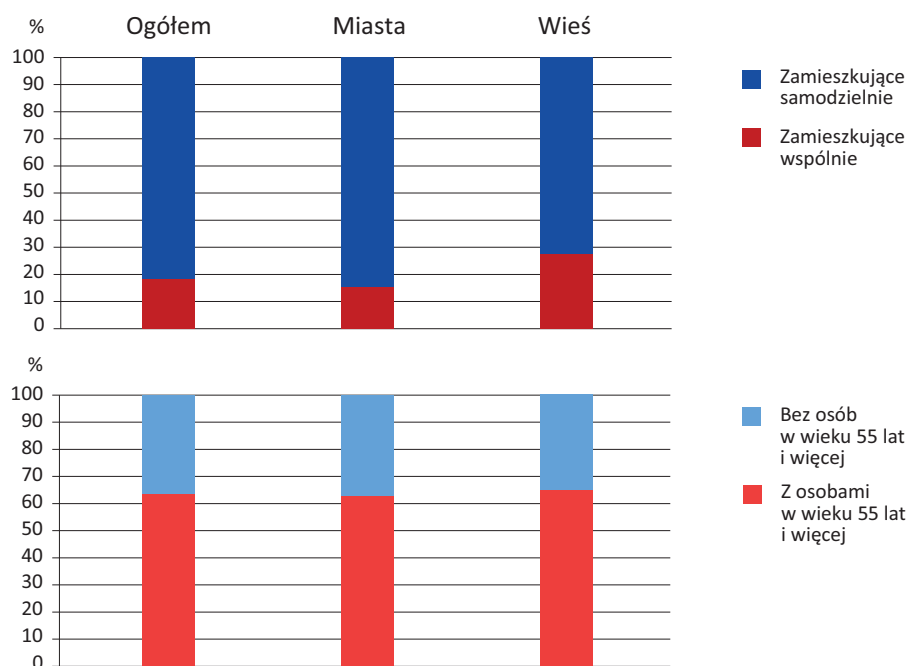
Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, to największy odsetek gospodarstw jednorodzinnych odnotowano w powiecie lubińskim (70,5% ogółu w gospodarstwach w powiecie), natomiast dwurodzinnych i więcej - w powiecie milickim (11,5%). Wrocław charakteryzował się najwyższym udziałem gospodarstw nierodzinnych (38,3% ogółu gospodarstw w mieście).

Wykr. 7. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego oraz powiatów w 2011 r.

Zdecydowana większość gospodarstw domowych w województwie dolnośląskim zamieszkiwała samodzielnie. W 2011 r. było to 81,6% ogółu gospodarstw domowych, dla porównania w miastach odsetek ten wynosił 84,6% i był wyższy niż na wsi o 11,9 p. proc.

Wykr. 8. Gospodarstwa domowe według samodzielności zamieszkania i liczby osób w wieku 55 lat i więcej w 2011 r.

Gospodarstw domowych tworzonych z osobami w wieku 55 lat i więcej było 693,7 tys. i stanowiły one 63,1% ogółu gospodarstw, w tym 31,7% były to gospodarstwa z jedną osobą w tym wieku, a 28,9% – z dwoma osobami. Na wsi odsetek ten był wyższy niż w miastach i wynosił odpowiednio: 64,8%, 29,9% i 30,7%. W takich gospodarstwach domowych zamieszkiwało 62,5% ogółu ludności; w miastach odsetek wynosił – 61,5%, a na wsi – 64,7%. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym bez osób w wieku 55 lat i więcej wynosiła 2,68 i była wyższa od średniej liczby osób w gospodarstwach domowych z osobami w wieku 55 lat i więcej (2,75).

Spośród gospodarstw jednorodzinnych 61,1% stanowiły gospodarstwa domowe tworzone z osobami w wieku 55 lat i więcej, natomiast w 22,5% były to gospodarstwa domowe tworzone wyłącznie z osób w wieku 55 lat i więcej.

Tabl. 3. Gospodarstwa domowe z osobami starszymi w 2011 r.

Gospodarstwa domowe	Ogółem w tys.	Liczba osób w gospodarstwie domowym				Ludność w gospodarstwach domowych w tys
		1	2	3 i 4	5 i więcej	
		w % ogółu				
O g ó ł e m						
Z osobami w wieku: 60 lat i więcej	441,0	29,2	35,9	23,5	11,4	1089,3
65 lat i więcej	311,8	32,1	35,4	21,3	11,3	752,2
75 lat i więcej	169,2	33,7	32,6	21,6	12,1	412,9
Miasta						
Z osobami w wieku: 60 lat i więcej	329,7	31,7	38,1	22,7	7,6	746,8
65 lat i więcej	232,6	34,9	37,6	20,3	7,2	509,4
75 lat i więcej	123,2	36,9	35,0	20,4	7,7	270,8
Wieś						
Z osobami w wieku: 60 lat i więcej	111,3	21,9	29,4	26,1	22,6	307,8
65 lat i więcej	79,2	23,8	28,8	24,2	23,3	242,8
75 lat i więcej	46,0	25,1	26,3	24,8	23,8	142,1

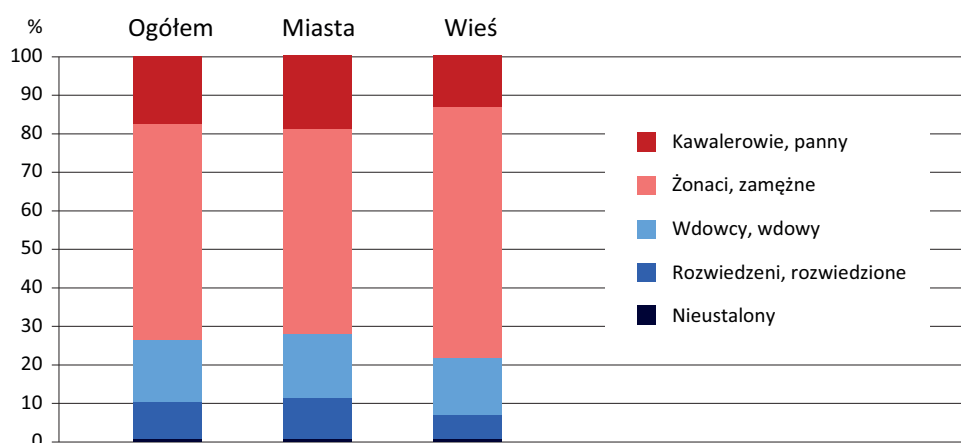
Biorąc pod uwagę stan cywilny prawny reprezentanta gospodarstwa domowego, to można stwierdzić, że najczęściej były to osoby o statusie żonaci i zamężne (56,0%), a następnie kawalerowie i panny (17,6%). Wśród gospodarstw domowych z reprezentantem będącym w związku małżeńskich dominowały gospodarstwa 2 i 3 osobowe, natomiast w gospodarstwach stanu wolnego - gospodarstwa jednoosobowe.

Tabl. 4. Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 roku

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe według liczby osób							
	ogółem	1	2	3	4	5	6	7 i więcej
W tys.								
O g ó ł e m	1099,5	284,9	306,8	228,9	166,2	65,8	27,4	19,5
Kawalerowie, panny	193,4	103,8	46,4	23,6	11,6	4,7	1,8	1,4
Żonaci, zamężne ...	615,7	33,3	184,9	169,9	137,0	52,9	22,2	15,5
Wdowcy, wdowy ..	176,3	99,5	42,4	17,2	8,9	4,7	2,0	1,7
Rozwiedzeni, rozwiedzione	110,9	46,4	32,1	18,0	8,6	3,5	1,4	0,9
Nieustalony	3,3	1,9	1,0	0,2	0,1	0,0	0,0	-
W odsetkach								
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kawalerowie, panny	17,6	36,4	15,1	10,3	7,0	7,1	6,6	7,4
Żonaci, zamężne ...	56,0	11,7	60,3	74,2	82,4	80,4	80,9	79,4
Wdowcy, wdowy ..	16,0	34,9	13,8	7,5	5,3	7,1	7,2	8,9
Rozwiedzeni, rozwiedzione	10,1	16,3	10,5	7,9	5,2	5,3	5,2	4,4
Nieustalony	0,3	0,7	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	-

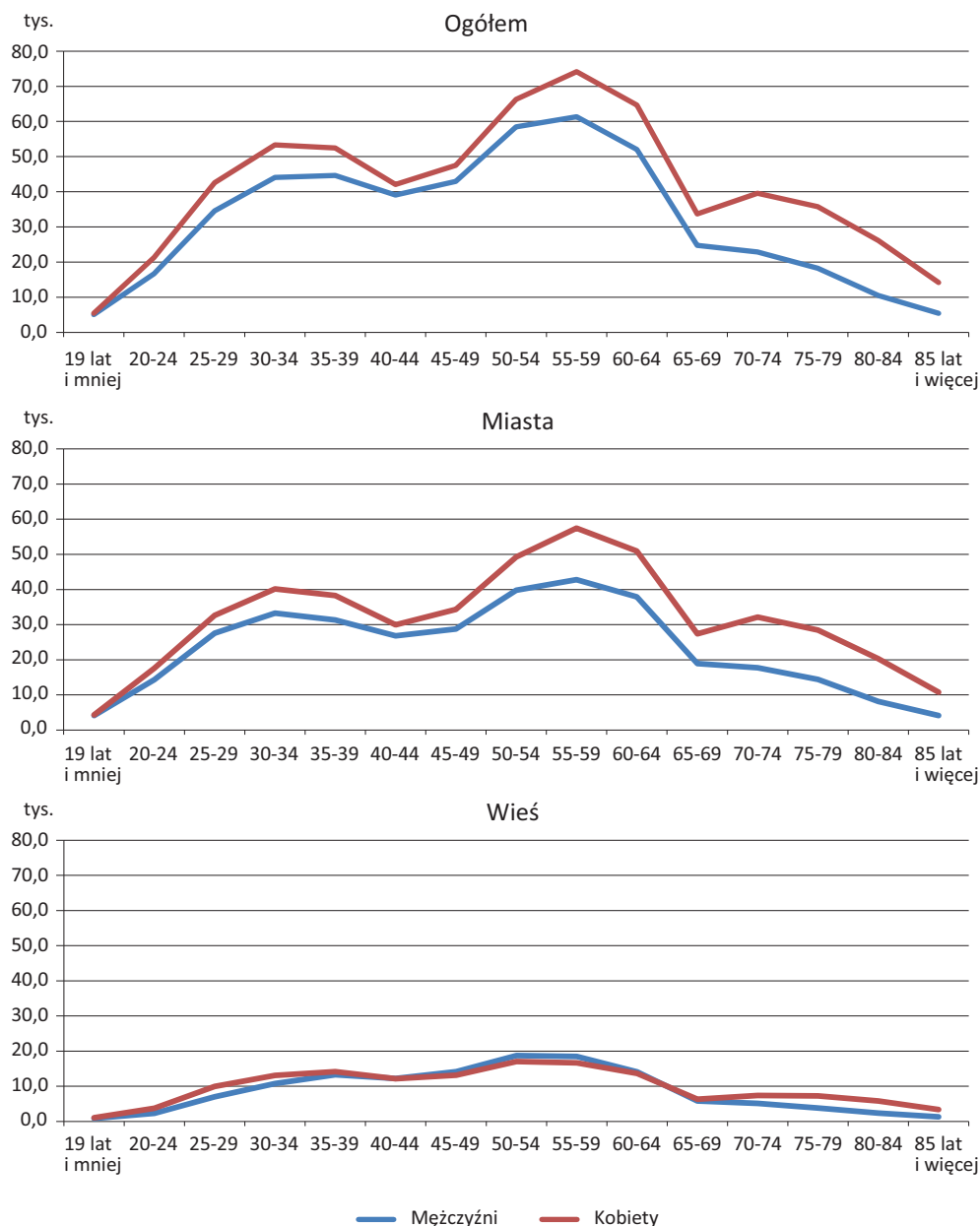
Wdowcy i wdowy byli przedstawicielami 16,0% gospodarstw domowych, zaś co 10 reprezentant gospodarstwa domowego był rozwiedziony.

Wykr. 9. Gospodarstwa domowe według stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.

Dla porównania w mieście i na obszarach wiejskich zaobserwowano podobne tendencje, jednakże na wsi odsetek gospodarstw domowych z reprezentantem pozostającym w związku małżeńskim wynosił 64,8%, i był wyższy niż w mieście o 11,7 p. proc.

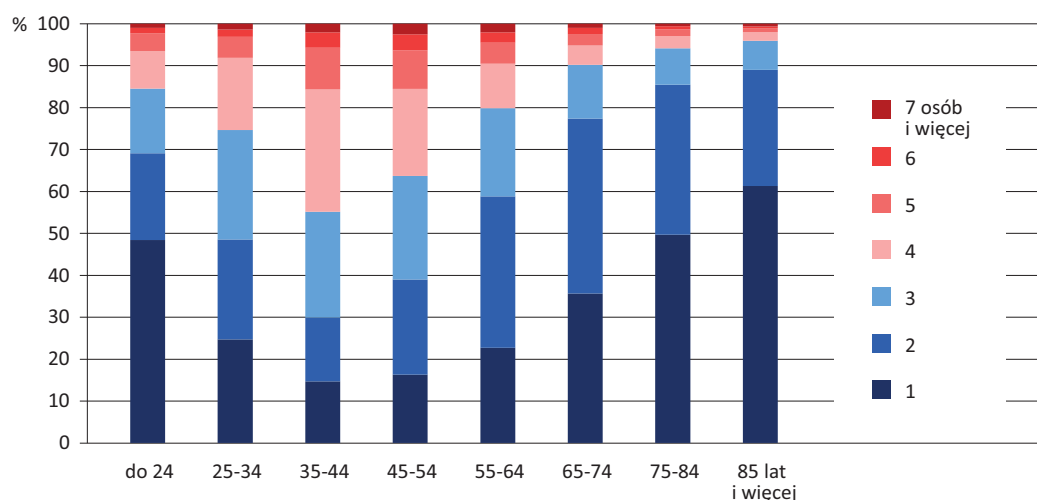
Wykr. 10. Gospodarstwa domowe według płci i wieku reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.

Spośród ogółu gospodarstw – 135,5 tys. miało reprezentanta w przedziale wiekowym 55-59 lat. Najmłodsi reprezentanci do 24 roku życia tworzyli przeważnie gospodarstwa jednoosobowe (48,4%), a następnie dwuosobowe (20,7%). W miarę wzrostu wieku reprezentanta gospodarstwa domowego (od 25 do 44 lat) zmniejszał udział gospodarstw jednoosobowych, a zwiększał się udział gospodarstw trzyosobowych i więcej. Natomiast co drugie gospodarstwo z reprezentantem w wieku 80 lat i więcej było jednoosobowe.

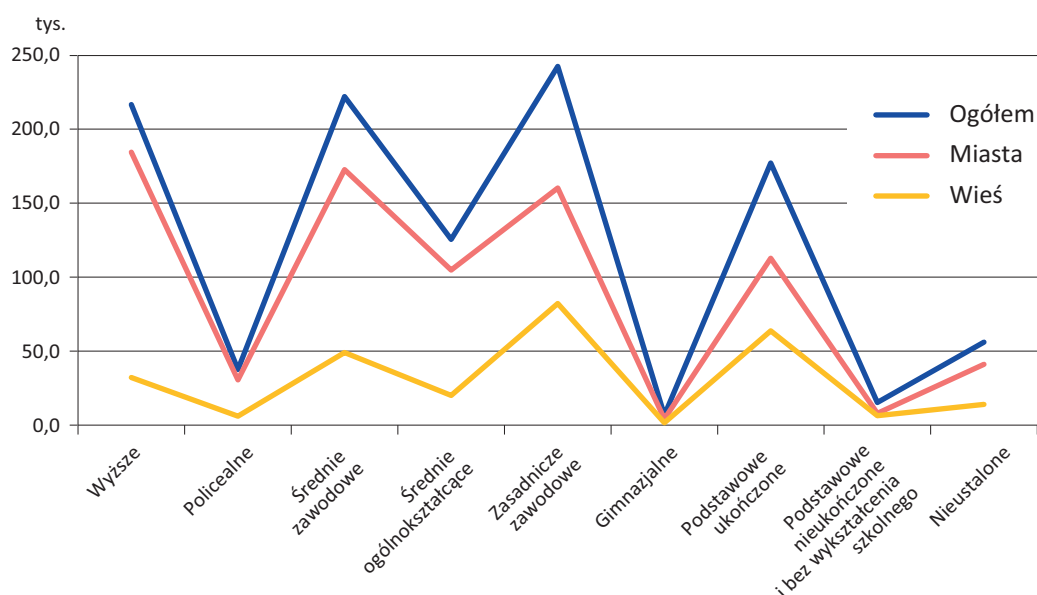
Biorąc pod uwagę płeć, to częściej gospodarstwa domowe reprezentowały kobiety – na 100 gospodarstw domowych 56 reprezentowały kobiety.

Wykr. 11. Gospodarstwa domowe według wieku reprezentanta gospodarstwa oraz liczby osób w gospodarstwie w 2011 r.

Najsilniej reprezentowane były gospodarstwa domowe, którego przedstawiciele posiadali wykształcenie zasadnicze zawodowe – 242,7 tys. gospodarstw (tj. – 22,1% ogółu), średnie zawodowe – 222,2 tys. gospodarstw (tj. 20,2%) oraz wyższe – 216,8 tys. gospodarstw (tj. – 19,7%). Co szósty reprezentant legitymował się wykształceniem podstawowym ukończonym. Najmniejszą grupę stanowili reprezentanci z wykształceniem najniższym, tj. gimnazjalnym (0,6%) i podstawowym nieukończonym oraz bez wykształcenia szkolnego (1,4%).

Wykr. 12. Gospodarstwa domowe według poziomu wykształcenia reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania można stwierdzić, że na obszarach wiejskich reprezentanci gospodarstw domowych posiadali niższy poziom wykształcenia niż w miastach. Co trzeci reprezentant gospodarstwa domowego na wsi miał wykształcenie zasadnicze zawodowe, a ponad 23% podstawowe ukończone. Natomiast co ósmy posiadał wykształcenie wyższe. W miastach największy odsetek reprezentantów gospodarstw domowych posiadał wykształcenie wyższe – 22,4%. Znaczący udział stanowili również reprezentanci legitymujący się wykształceniem średnim zawodowym – 21,0% oraz zasadniczym zawodowym 19,5%.

RODZINY

Liczba rodzin w końcu marca 2011 r. w województwie dolnośląskim wynosiła 845,2 tys. W miastach zamieszkiwało 597,0 tys. rodzin (tj. 70,6%), a na wsi 248,2 tys. (tj. 29,4%). Dominującym typem rodziny, również w miastach i na wsi, były małżeństwa, które stanowiły 70,0% rodzin ogółem, w miastach – 68,2%, na wsi – 74,1% (w kraju odpowiednio 74,3%, 71,9% i 78,2%).

Drugim pod względem liczebności typem rodziny były matki z dziećmi, które stanowiły 22,2% wszystkich rodzin w województwie; w miastach – 23,3%, na wsi – 19,7% (w kraju odpowiednio: 19,8%, 21,3%, 17,5%).

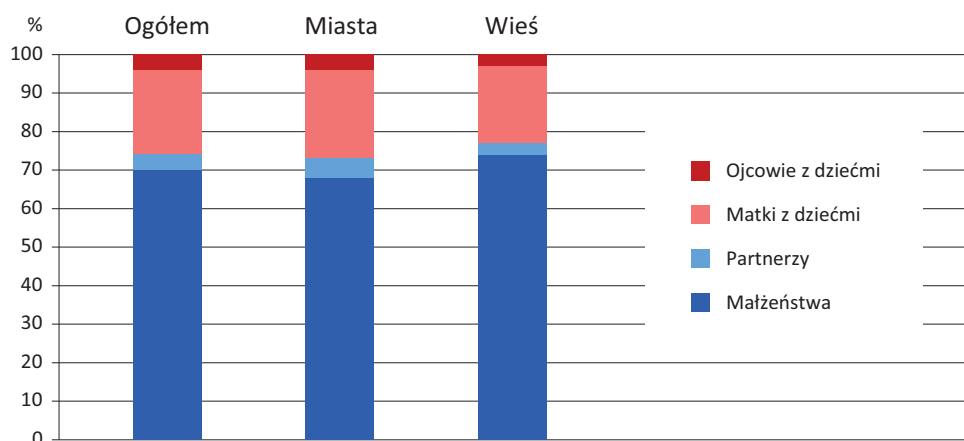
Rodziny z dziećmi w wieku 0-24 lata było 444,8 tys., tj. 52,6% ogółu (w kraju 55,1%), na obszarach wiejskich odsetek ten wynosił 58,8%, natomiast w miastach był wyższy o 8,7 p. proc.

Tabl. 5. Rodziny w gospodarstwach domowych według typów w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Miasta	Wieś
W tys.			
O g ó ł e m	845,2	597,0	248,2
Małżeństwa: bez dzieci w wieku 0-24 lata...	296,0	218,6	77,4
z dziećmi w wieku 0-24 lata....	295,3	188,8	106,5
Partnerzy: bez dzieci w wieku 0-24 lata.....	18,7	16,0	2,7
z dziećmi w wieku 0-24 lata.....	17,4	12,7	4,7
Samotne matki	187,9	139,1	48,9
Samotni ojcowie.....	29,8	21,8	8,0
W odsetkach			
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0
Małżeństwa: bez dzieci w wieku 0-24 lata...	35,0	36,6	31,2
z dziećmi w wieku 0-24 lata....	34,9	31,6	42,9
Partnerzy: bez dzieci w wieku 0-24 lata.....	2,2	2,7	1,1
z dziećmi w wieku 0-24 lata.....	2,1	2,1	1,9
Samotne matki	22,2	23,3	19,7
Samotni ojcowie.....	3,5	3,7	3,2

W województwie dolnośląskim odnotowano, w ogólnej liczbie rodzin, wyższy niż w kraju odsetek: partnerów bez dzieci (2,2% wobec 1,4%) oraz partnerów z dziećmi (2,1% wobec 1,5%), samotnych matek z dziećmi (22,2% wobec 19,8%), a samotnych ojców z dziećmi (3,5% wobec 3,0%), małżeństw bez dzieci w wieku 0-24 lata (35,0% wobec 34,3%). Mniejszy natomiast odsetek wystąpił tylko w przypadku małżeństw z dziećmi do 24 lat na utrzymaniu (34,9% wobec 40,0%).

Wykr. 13. Rodziny w gospodarstwach domowych według typów w 2011 r.

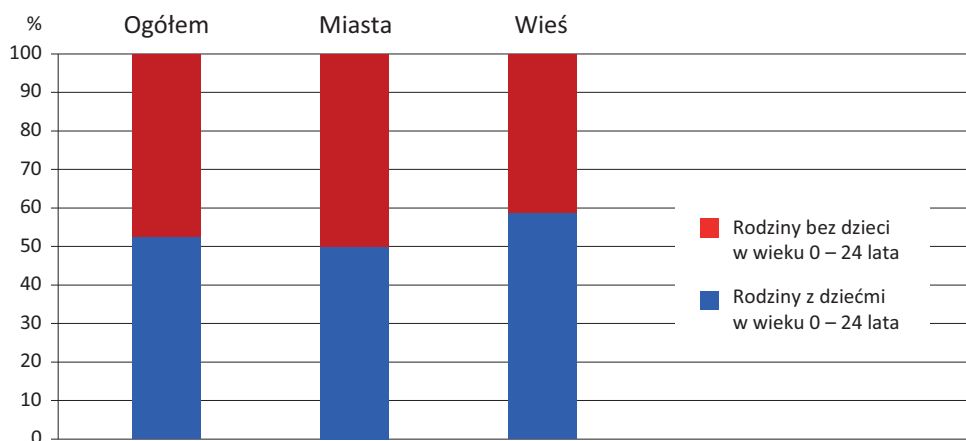
Wśród wszystkich typów rodzin najmniej było samotnych ojców – 29,8 tys. (tj. 3,5% ogólnej liczby rodzin), w tym 21,8 tys. (tj. 73,1%) w miastach.

W NSP 2011 spisano 36,1 tys. par tworzących związki partnerskie i stanowiło to 4,3% rodzin dolnośląskich (w kraju 2,9%) ; zdecydowana ich większość (79,5%) mieszkała w miastach, a pozostała część na wsi. Większość tych par (51,8%) nie posiadała dzieci. W miastach partnerzy z dziećmi stanowili 44,1%, a na wsi – 64,0%.

Województwo dolnośląskie pod względem udziału rodzin w kraju (7,7%) zajęło 5. miejsce – za województwami: małopolskim (8,4%), wielkopolskim (9,0%), śląskim (12,4%) oraz mazowieckim (13,6%).

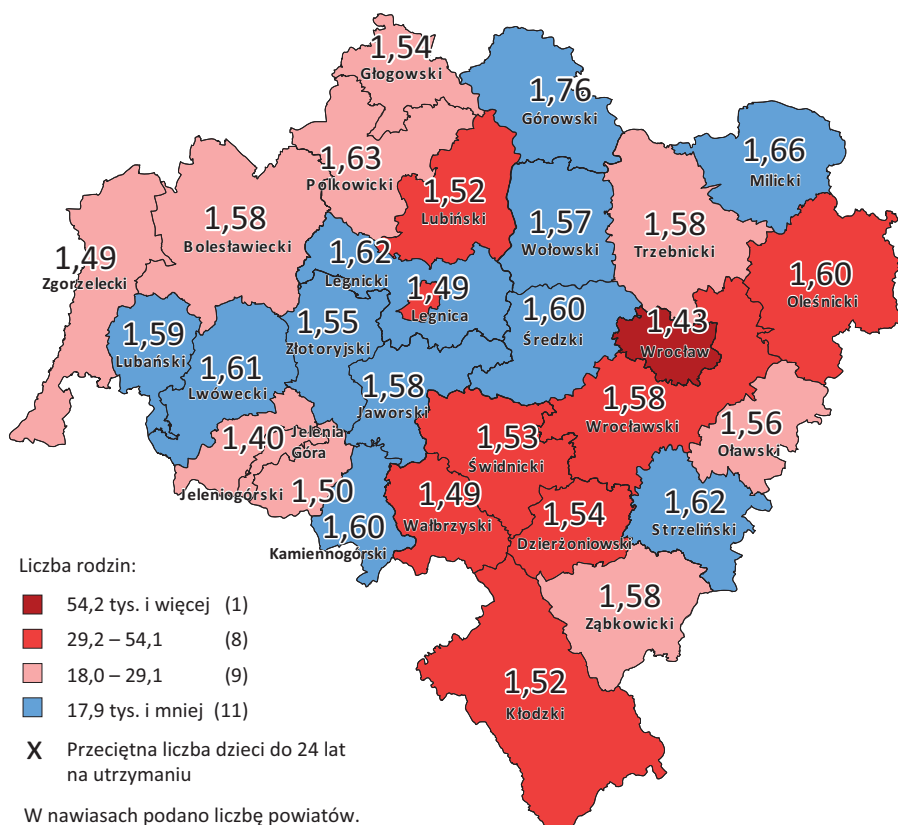
Wśród ogółu rodzin w województwie 615,8 tys. (tj. 72,9%) to rodziny z dziećmi, w tym 396,5 tys. (tj. 64,4%) z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu.

Wykr. 14. Rodziny w gospodarstwach domowych w 2011 r.

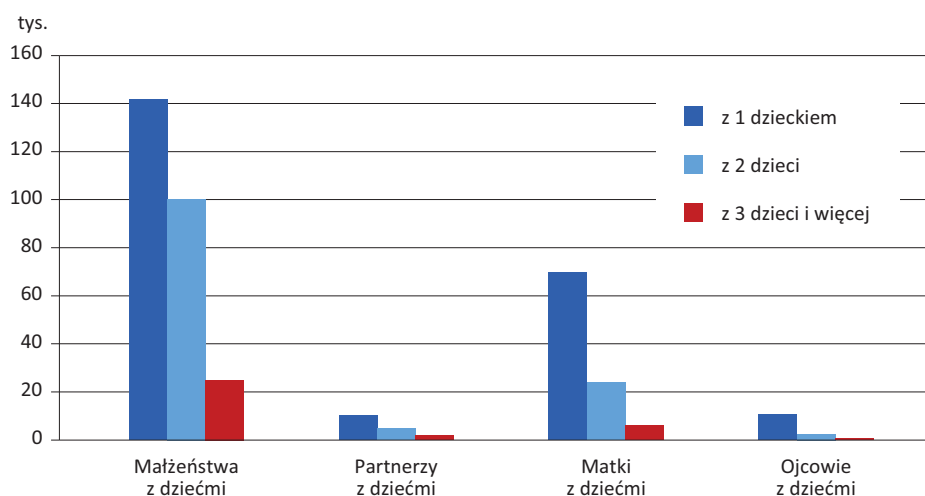
Pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa odnotowano istotne różnice w liczbie rodzin oraz przeciętnej liczbie dzieci (w wieku do 24 lat) na utrzymaniu.

Wykr. 15. Rodziny według powiatów w 2011 r.

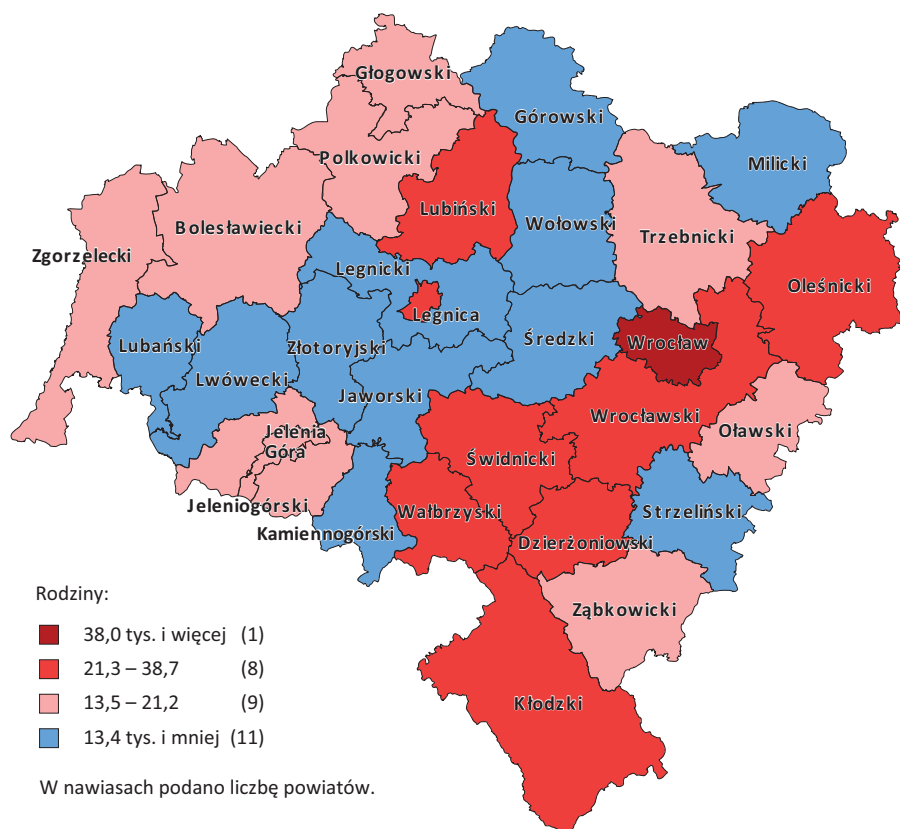
Najwięcej rodzin mieszkało we Wrocławiu (179,4 tys.), gdzie na 1 rodzinę przypadało 1,43 dzieci na utrzymaniu. W powiecie górowskim zanotowano najwyższą przeciętną liczbę dzieci do 24 lat na utrzymaniu – 1,76.

Wykr. 16. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według typów rodzin oraz liczby dzieci w 2011 r.

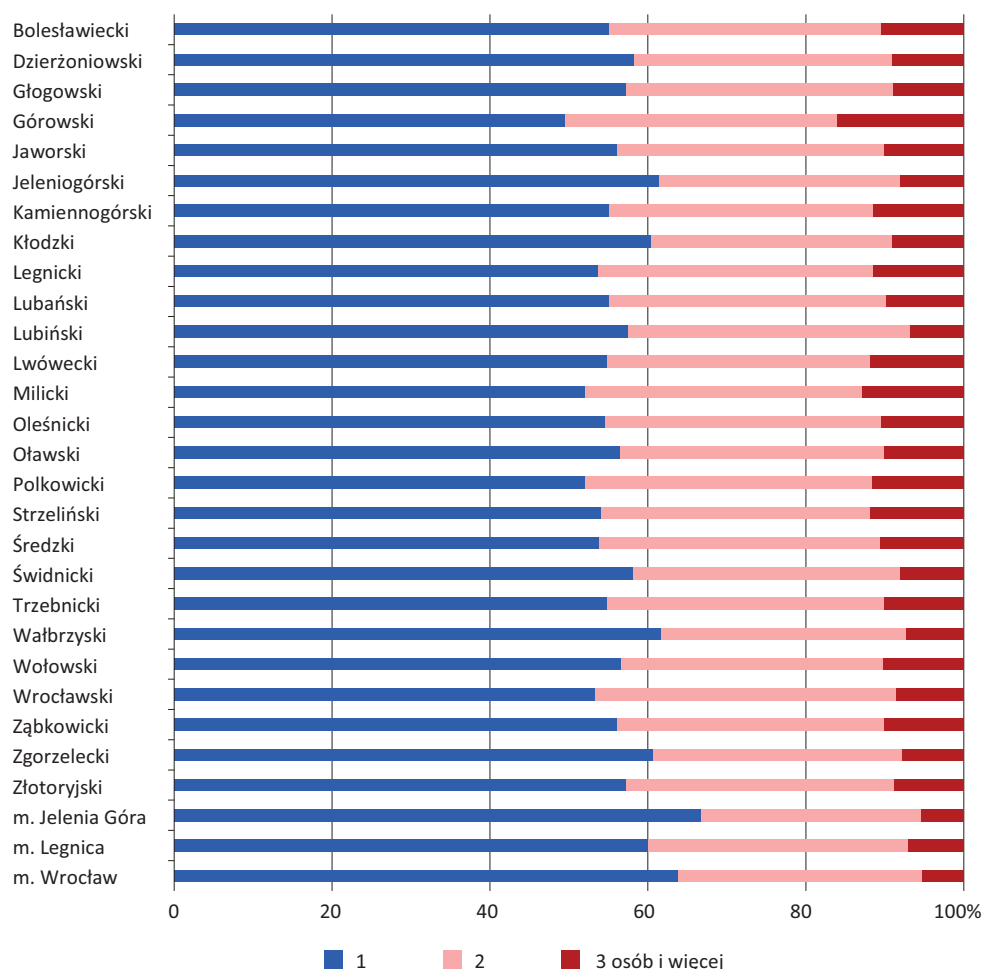
Łącznie we wszystkich miastach na prawach powiatu: Wrocławiu, Legnicy i Jeleniej Górze mieszkało 162,6 tys. rodzin z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych i stanowiło to 26,4% w województwie.

Wykr. 17. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według powiatów w 2011 r.

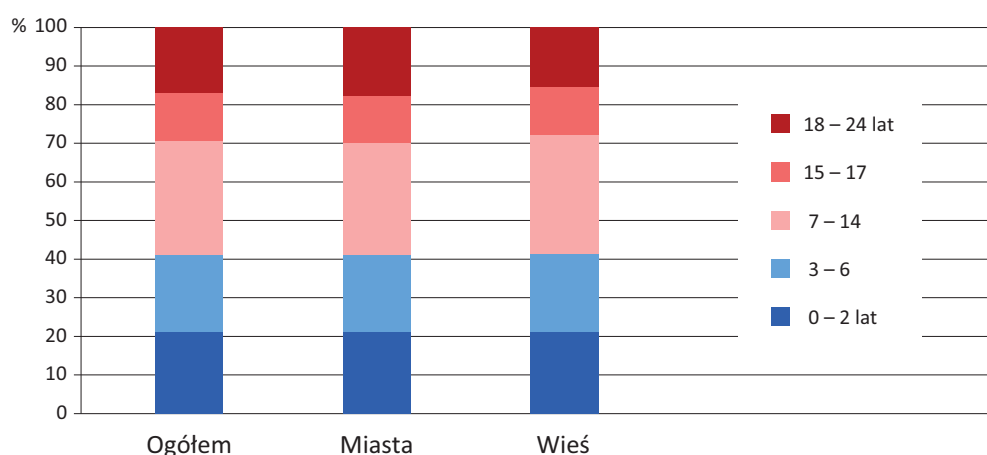
Z ogólnej liczby rodzin z dziećmi na utrzymaniu, najliczniejszą grupę stanowiły rodziny z jednym dzieckiem – 58,5% i z dwojgiem dzieci – 33,1%. W poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego zauważa się znaczne zróżnicowanie wśród rodzin pod względem liczby dzieci na utrzymaniu, i tak największy udział rodzin z jednym dzieckiem na utrzymaniu zanotowano w Jeleniej Górze – 66,7%, następnie we Wrocławiu – 63,8% oraz w powiecie wałbrzyskim – 61,6%.

Wykr. 18. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według liczby osób oraz powiatów w 2011 r.

Największy udział rodzin posiadających dwójkę dzieci do 24 lat na utrzymaniu odnotowano w powiatach: wrocławskim – 38,1%, polkowickim – 36,3% oraz lubińskim – 35,6%.

Wykr. 19. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według wieku najmłodszego dziecka w 2011 r.

Rodziny wielodzietne (posiadające 3 i więcej dzieci na utrzymaniu) w strukturze rodzin ogółem z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu w województwie stanowiły 8,5%. W powiecie górowskim odsetek ten był najwyższy i wynosił 16,0%, natomiast najmniejszy zanotowano we Wrocławiu – zaledwie 5,2%.

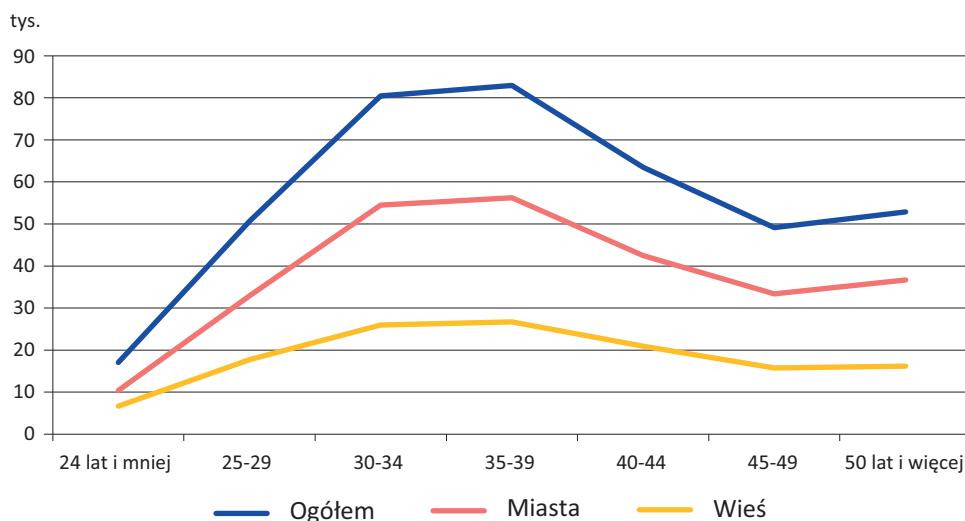
Tabl. 6. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Rodziny bez dzieci do lat 24 na utrzymaniu	Rodziny według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu					Przeciętna liczba dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu
			razem	1	2	3	4 i więcej	
W tys.								
O g ó ł e m	615,8	219,2	396,5	231,9	131,1	25,8	7,7	1,53
Małżeństwa	379,1	112,3	266,8	141,6	100,2	19,5	5,4	1,59
Partnerzy	18,9	2,3	16,6	10,1	4,6	1,3	0,6	1,56
Matki	187,9	88,3	99,7	69,7	23,8	4,6	1,5	1,38
Ojcowie	29,8	16,3	13,5	10,6	2,5	0,4	0,1	1,27
W odsetkach								
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x
Małżeństwa	61,6	51,2	67,3	61,1	76,4	75,6	70,5	x
Partnerzy	3,1	1,1	4,2	4,3	3,5	5,0	8,0	x
Matki	30,5	40,3	25,1	30,0	18,2	17,9	20,0	x
Ojcowie	4,8	7,4	3,4	4,6	1,9	1,5	1,5	x

Spośród wszystkich rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu najliczniejszą grupę stanowiły rodziny posiadające najmłodsze dziecko w wieku od 7 do 14 lat – 117,7 tys. (29,7%). Rodziny utrzymujące najmłodsze dziecko w przedziale wiekowym 0-2 lata stanowiły 21,3%. Podobne tendencje występowały zarówno na terenie miejskim, jak i wiejskim.

Biorąc pod uwagę wiek matki, to najwięcej rodzin z dziećmi zanotowano gdy matka była w wieku 50 lat i więcej – 242,1 tys. (39,3% ogółu rodzin z dziećmi). Podobne tendencje notowano w miastach i na wsi.

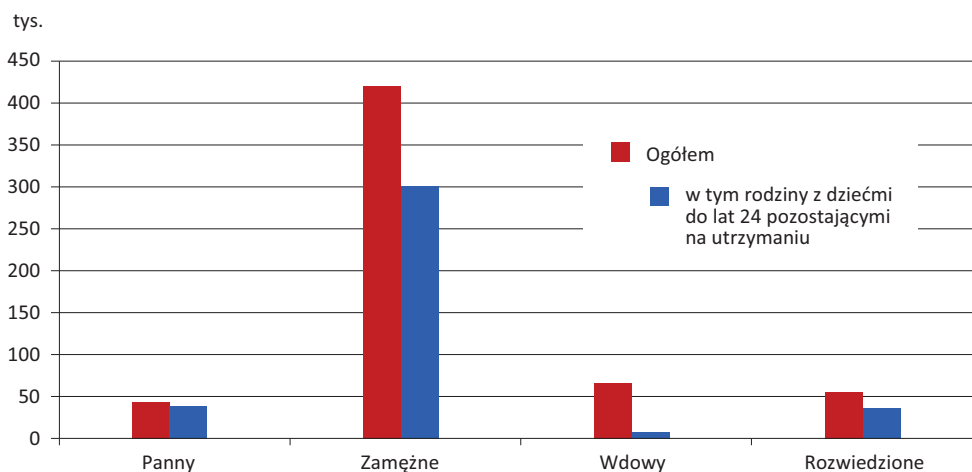
Wykr. 20. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu według wieku matki w 2011 r.

Najwięcej rodzin z dziećmi w wieku do 24 lat pozostających na utrzymaniu odnotowano w rodzinach z matkami w wieku 35-39 lat, tj. – 82,9 tys. (20,9%) oraz w wieku 30-34 lata, tj. – 80,4 tys. (20,3%).

W województwie dolnośląskim w 2011 r. spośród 615,8 tys. rodzin z dziećmi 420,7 tys. (68,3%) to rodziny tworzone przez matki pozostające w związkach małżeńskich, następnie przez wdowy – 65,7 tys. (10,7%), rozwiedzione – 55,7 tys. (9,1%) oraz panny – 43,4 tys. (7,0%).

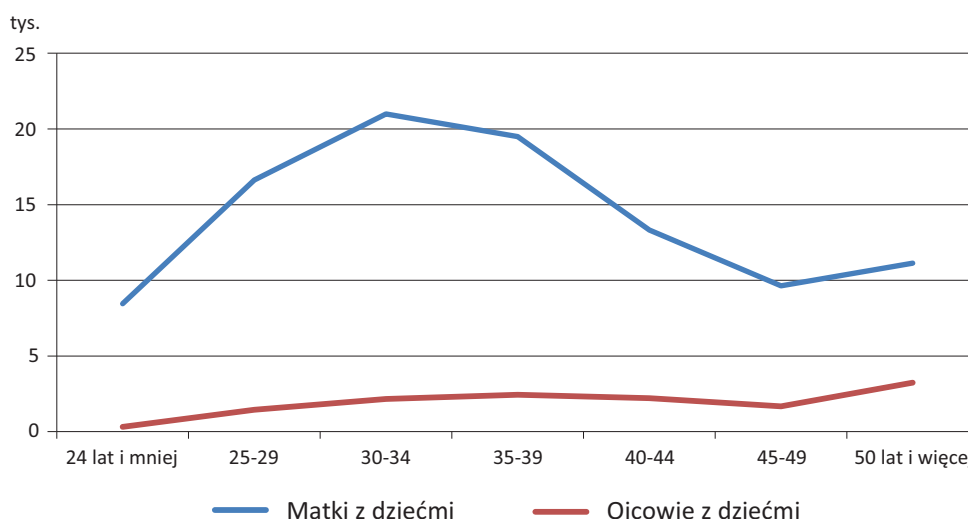
Wykr. 21. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według stanu cywilnego prawnego matki w 2011 r.

W województwie dolnośląskim w 2011 r. zanotowano 217,8 tys. rodzin niepełnych, w tym 113,2 tys. z dziećmi w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu. Tego typu rodziny liczyły 155,2 tys. dzieci, a przeciętna liczba dzieci na jedną rodzinę wynosiła 1,37.

Zdecydowana większość rodzin niepełnych mieszkała w miastach – 73,9% ogółu. Udział matek z dziećmi w strukturze rodzin niepełnych wynosił 86,3%. Najwięcej samotnych matek było w wieku 30-34 lata oraz 35-39 lat i tworzyły one odpowiednio 21,0 tys. rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu (21,1%) oraz 19,5 tys. (19,6%).

Wykr. 22. Rodziny niepełne w gospodarstwach domowych z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu według wieku matki (ojca) w 2011 r.

Z kolei samotni ojcowie tworzyli 13,5 tys. rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu, w tym 3,2 tys., tj. 24,0% rodzin stanowili ojcowie w wieku 50 lat i więcej.

PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NTS) W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

PODREGIONY (NTS 3)

01 Podregion jeleniogórski

Powiaty (NTS 4):

- bolesławiecki (6)
- jaworski (6)
- jeleniogórski (9)
- kamiennogórski (4)
- lubański (7)
- lwówecki (5)
- zgorzelecki (7)
- złotoryjski (6)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4) :

- Jelenia Góra (1)

02 Podregion legnicko- -głogowski

Powiaty (NTS 4):

- głogowski (6)
- górowski (4)
- legnicki (8)
- lubiński (4)
- polkowicki (6)

Miasto na prawach powiatu (NTS 4) :

- Legnica (1)

03 Podregion wałbrzyski

Powiaty (NTS 4):

- dzierżoniowski (7)
- kłodzki (14)
- świdnicki (8)
- wałbrzyski (9)
- ząbkowicki (7)

04 Podregion wrocławski

Powiaty (NTS 4):

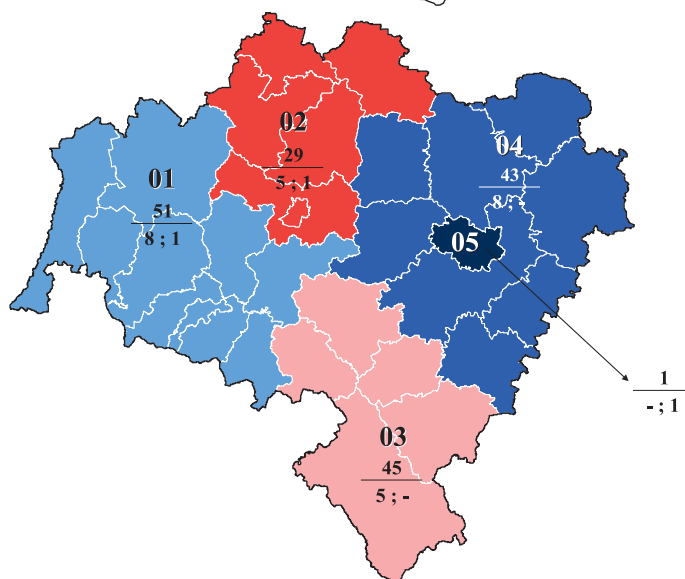
- milicki (3)
- oleśnicki (8)
- oławski (4)
- strzeliński (5)
- średzki (5)
- trzebnicki (6)
- wołowski (3)
- wrocławski (9)

05 Podregion m. Wrocław

Miasto na prawach powiatu (NTS 4) :

- Wrocław (1)

	liczba gmin	
	<u>169</u>	
liczba	26 ; 3	liczba miast
powiatów		na prawach powiatu

W nawiasach podano liczbę gmin (NTS 5).

ANEKS TABELARYCZNY

tablice_wynikowe.xlsx

tablice_precyzji.xlsx

UWAGI DO TABLIC

Ze względu na stosowanie dokładnych wag (skorygowanych lub skalibrowanych) przy uogólnianiu wyników z badania reprezentacyjnego z NSP 2011 w prezentowanych tablicach mogą wystąpić drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższe poziomy agregacji.